



Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITNIK
„OKTOIHA“ 1998.



Prosvjetni rad



List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Broj 56

NOVEMBAR 2020.

ISSN 0033-1686

ПРОСВЈЕТНИ РАД

VEPRIMTARIA ARSIMORE

EDUCATION REPORTER

TEMA BROJA:

OBRAZOVANJE U VRIJEME EPIDEMIJE

INTERVJU: Zoja Bojanić-Lalović, direktorica
Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici

UČENICI POKAZUJU ZRELOST I ODGOVORNOST



Str. 2



IZ UGLA PSIHOLOGA:
Marijana Bulatović-Medenica
DJECU TREBA
MOTIVISATI
POVJERENJEM,
UVAŽAVANJEM,
DOSLJEDNOŠĆU

Str. 6

Katarina Vučinić-Marković,
pedagogica

KVALITET NASTAVE
I USVAJANJA
ZNAJANJA NIJESU
UGROŽENI



Str. 4-5

Školska 2020/2021. godina u skladu sa preporukama Instituta za javno zdravlje

DIO ĐAKA U KLUPAMA, DIO UČI ONLAJN

Školska godina u osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori organizovana je prema modelu koji je pripremio Ministarstvo prosvjete na osnovu preporuka Instituta za javno zdravlje. Nastava za učenike od I do VI razreda osnovne i I razreda srednje škola organizuje se u školi, a za ostale onlajn. Za učenike koji imaju nastavu na daljinu obavezne su konsultacije u školi, kao i provjere znanja.

Nastava u školama organizuje se uz strogo poštovanje epidemioloških mjera. U učionici u isto vrijeme smije biti najviše 15 učenika; u jednoj školskoj klupi sjedi samo jedan đak; a neophodna je fizička distanca od najmanje dva metra.

Osoblje i učenici u školu dolaze sa maskama na licu, a preporučeno je da sa sobom imaju još najmanje dvije maske u rezervi.

U školu ne dolaze ni đaci ni nastavnici ukoliko imaju simptome respiratorne ili crijevne infekcije, povišenu temperaturu, gubitak čula mirisa i/ili ukusa i sl, kao ni lica kojima je izdato rješenje o stavljanju u karantin ili kućnu izolaciju. Osobe koje dovode djecu u školu ne ulaze, već djecu prate do ulaza, gdje djecu mlađeg uzrasta preuzima dežurni nastavnik.

U međuvremenu je zbog pogoršanja epidemiološke situacije uveden i sistem „semafora“ koji je za potrebe Ministarstva prosvjete izradio Institut za javno zdravlje Crne Gore. On omogućava procjenu epidemiološke situacije u svakoj opštini pojedinačno. Ta situacija se izražava bojama. U „crvenim“ opštinama kumulativna incidencija je preko 800/100.000, dok je „zelenim“ ispod 5/100.000.

U opštinama koje ulaze u „crveno“ škole se privremeno zatvaraju i prelaze na nastavu na daljinu. Te škole mogu se otvoriti najranije za dvije nedjelje, ukoliko parametri budu poboljšani. U „zelenim“ opštinama mjere se relaksiraju, poput izlazaka đaka na odmor, a velika je mogućnost i relaksiranja odredbi o nošenju maski.

Sistem je odmah počeo da se primjenjuje. Prvo u školama u Nikšiću i Pljevljima, a zatim u Budvi, Kolašinu, Ulcinju, na Cetinju i Žabljaku, kao i u Podgorici i Mojkovcu.

Nakon novih preporuka i dogovora sa Institutom za javno zdravlje, a na osnovu procjene da su škole u velikoj mjeri bezbjedne, s obzirom na poštovanje svih mjera, škole su izuzete iz sistema „semafora“, a organizacija nastave vraćena na početni model. To znači da đaci od I do VI razreda osnovne škole i I razreda srednje pohađaju nastavu u učionici, a ostali na daljinu, ali uz konstantne konsultacije i provjere znanja u školi.



„Kako je procijenjeno da su škole, usljed pridržavanja propisanih mjera do sada bile u najvećoj mjeri bezbjedne, kao i zbog svijesti da obrazovanje treba da bude među prioritetima, one su izuzete iz dosadašnjeg sistema semafora. Naglašavam i da će se stanje jednako intenzivno pratiti, kako bi se osiguralo da se epidemija u najvećem sistemu nastavi držati pod kontrolom“, saopštili su iz Ministarstva prosvjete.

Sve ovo otežava rad školama. One su prinuđene da u veoma kratkom roku prelaze sa jednog modela na drugi, tj. da

u određenim periodima za sve učenike imaju nastavu na daljinu. U onima gdje većina učenika i nastavnika ima tehničke mogućnosti, organizacija onlajn lakše funkcioniše. Ipak, svi se trude da učenici ne budu zapostavljeni. Onima koji ne mogu da koriste Microsoft Teams aplikaciju, omogućena je komunikacija putem viber grupa, a u nekim slučajevima dostavlja se i štampani materijal.

Lj. V.



OBRAZOVANJE U VRIJEME EPIDEMIJE

INTERVJU: Zoja Bojanić-Lalović, direktorica Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici

UČENICI POKAZUJU ZRELOST I ODGOVORNOST

Iako je ovo način rada koji nastavnici nijesu u praksi razradili, koji je sve nas učinio početnicima, mislim da se u kvalitetu nije osjetio veći pad, istakla je direktorica Gimnazije

Koliko je bilo teško organizovati onlajn nastavu nakon što je u martu proglašena epidemija koronavirusa?

Zahvaljujući priprema za jednu vrstu onlajn nastave, koju smo započeli još krajem 2018. godine, a sa ciljem da pomognemo učenicima sportskih odjeljenja, kvalitetnije smo reagovali od očekivanog. Istina, veliki broj učenika, potreba da se napravi kvalitetan raspored, da se uvežu svi učesnici procesa, nastavnici, roditelji, stručna služba, podrazumijevalo je jasnu viziju i brz reakciju.

Kako ste zadovoljni učincima tog vanrednog realizovanja plana i programa?

Iako je ovo način rada koji nastavnici nijesu u praksi razradili, koji je sve nas učinio početnicima, mislim da se u kvalitetu nije

osjetio veći pad. Stručni aktivni su odgovorno pristupili i prilagođavanju gradiva novom vidu nastave, pa se vodilo računa i o tome da ono što je od posebnog značaja za nastavak školovanja bude kvalitetno i uz dodatne časove obrađeno na što je moguće bolji način. Najbolji pokazatelj da su naši učenici uspješno završili prethodnu godinu jeste upis na fakultete u zemlji i izvan naših granica.

Budući da je Gimnazija za Vašega mandata umnogome poboljšala infrastrukturu i izgled dvorišta i zgrade, da li je ljetnja pauza iskorišćena za radove slične vrste?

Zgrada kao što je zgrada Gimnazije zaslužuje da svi brinemo i ulažemo kako bi je sačuvali. Kada je riječ o ulaganju neophodnom za kvalitet nastavnog procesa, opremili smo još jednu

računarsku učionicu, kupili server kako bismo imali dovoljno prostora za razmjenu materijala i nesmetan rad na tims platformi, proširili se sa još četiri učionice, zamijenili namještaj u učionicama gdje to bilo potrebno i ugradili najsavremenije klime u velikoj svečanoj sali.

Da li Vam je iskustvo iz proljeća olakšalo pripremu nastave za oktobar? Na šta ste posebno obratili pažnju?

Svakako da nam je nakon prvog talasa u martu bilo lakše organizovati nastavu. Odradili smo samoevaluaciju i utvrdili šta treba popravljati. Urađen je jedan akcioni plan u kome smo jasno definisali aktivnosti i nosioce aktivnosti, a posebno smo radili na rasporedu kako bismo ispoštovali mjere za učenike koji nastavu izvode u školi. Smjernicama



■ Zoja Bojanić-Lalović

Ministarstva prosvjete planirano je da pismene provjere znanja radimo takođe u školi, pa je i ta vrsta organizacije bila izazovna, ako uzmemo u obzir činjenicu da je u Gimnaziji 2.088 učenika.

Koliko ste zadovoljni početkom školske godine i da li se učenici pridržavaju propisanih mjera?

Sad već možemo reći da smo zadovoljni, a nakon sastanaka sa roditeljima, učenicima i nastavnicima, vidimo da i oni smatraju da je organizacija dobra. Što se pridržavanja mjera u školi tiče, učenici pokazuju zrelost i

odgovornost, pa je jedini rizik trenutak kada napuste školsko dvorište, jer su bez naše kontrole, ali i kontrole roditelja. Zato se trudimo da učenicima svakodnevno šaljem poruke koliko je važno da čuvaju sebe i svoje najbliže.

Koja je Vaša ocjena obrazovanja u eri pandemije – da li će ona oslabiti, ili možda ojačati obrazovni sistem?

Ako govorimo o kompetencijama, onda će ovo vrijeme donijeti značajna iskustva i za učenike i za nastavnike. Nastavnici razvijaju digitalne kompetencije, ali i metodičke, a virtualne

učionice sada nameću i drugačiji vid ponašanja u onlajn svijetu. Posljedica ima i mislim da ćemo, kao i u ostalim sferama života, to tek vidjeti. Mislim da i pored dobre organizacije, velikog zalaganja profesora i roditelja, ne možemo govoriti o visokim standardima kao što je to slučaj u učionici. To je zato što nijesmo imali dovoljno iskustva, bilo je i onih koji su se tek sad obučavali za rad na platformama, a trebalo je osmisliti i kvalitetne scenarije kako bi se ostvarili obrazovni ciljevi. Sve su to bili veliki izazovi i tek će se vidjeti koliko smo uspjeli da ih kvalitetno savladamo.

N. N.

Kako se nastavnici i učenici prilagođavaju novonastaloj situaciji

OBEZBIJEĐENA JEDINSTVENA DINAMIKA RADA

Kvalitetan pristup integraciji digitalne tehnologije u nastavi zavisi od dobro organizovanog i uključenog znanja iz tri kompleksno povezane oblasti: poznavanja tehnologije, didaktičke pripremljenosti i poznavanja sadržaja

Zavod za školstvo pomaže u rješavanju konkretnih problema

Nastava prema modelu koji se primjenjuje od 1. oktobra nametnula je potrebu za njenim prilagođavanjem novonastaloj situaciji, što je zahtijevalo dodatni angažman obrazovnih institucija. Značajan dio posla odrađen je u Zavodu za školstvo.

Naši sagovornici iz te institucije **Radoje Novović**, načelnik Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema, i **Radovan Ognjanović**, načelnik Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta, ističu da je Zavod za školstvo pripremio jedinstvene planove rada za opšteobrazovne nastavne predmete. Ovaj složen i stručan posao uradili su uspješni nastavnici iz škola uz podršku i pomoć prosvjetnih nadzornika.

Značaj jedinstvenih planova je u tome što je na ovaj način, za razliku od četrtoeglasne perioda prethodne školske godine, obezbijedena jedinstvena dinamika rada u školskoj 2020/2021. godini. Time je omogućeno praćenje sadržaja koji se prikazuju na televiziji i drugim digitalnim platformama.

O tome da li su i koliko nastavnici spremni da prilagode realizaciju obrazovno-vaspitanog ishoda u učionici sa nastavom na televiziji, u ovoj instituciji kažu:

„Poznato je da kvalitetan pristup integraciji digitalne tehnologije u nastavi zavisi od dobro organizovanog i uključenog znanja iz tri kompleksno povezane oblasti: poznavanja tehnologije (znanje nastavnika kako da koristi digitalnu tehnologiju); didaktičke pripremljenosti (pedagoško-didaktičko-metodička osposobljenost nastavnika); poznavanja sadržaja (znanja iz sadržaja nastavnih predmeta, odnosno predmetnih oblasti). Sadašnje obrazovno-vaspitne prilike od nastavnika zahtijevaju sposobnost da angažuju znanja iz sve tri pomenute oblasti. U tom cilju većina njih je u prethodnom periodu završila neku od više organizovanih obuka za primjenu digitalne tehnologije u nastavi.

Smatramo da većina nastavnika, polazeći od obrazovno-vaspitanog ishoda, uspješno izvršava zahtjeve obaveze planiranja i realizacije procesa nastave. Tome značajno doprinosi i visok nivo digitalne kompetentnosti učenika“, navode naši sagovornici.

Zavod za školstvo, preko svojih odsjeka i savjetnika, u svakodnevnoj komunikaciji sa nastavnicima i direktorima škola, pomaže u osmišljavanju rješavanja konkretnih problema.



■ Radoje Novović

Uvid i upoređivanje kvaliteta primjene preporuka izvršice prosvjetni nadzornici tokom redovnog nadzora rada obrazovno-vaspitanog ustanova, kada će i dati konkretne preporuke u cilju unapređivanja njihovog rada.

Formativno ocjenjivanje

Poseban izazov za nastavnike koji rade onlajn je ocjenjivanje.

O tome kako će to funkcionisati naši sagovornici ističu da onlajn nastava podrazumijeva fizičku razdvojenost nastavnika i učenika, pa su kontrola nad procesom učenja i posebno objektivna provjera znanja donekle ograničeni. Međutim, to ne znači da su praćenje i ocjenjivanje postigli u takvim uslovima nemoguća, već da takva situacija zahtijeva pomjeranje fokusa sa sumativnog na

formativno ocjenjivanje. Kako kažu, osnovni cilj formativnog ocjenjivanja je da bude podrška učenju, pa kvalitet ove vrste ocjenjivanja najviše zavisi od kvaliteta povratnih informacija koje nastavnik daje učenicima.

Zavod je u preporukama školama, u dijelu provjeravanja i ocjenjivanja, ukazao da je cilj učenja, praćenja i ocjenjivanja isti i tokom redovne nastave i tokom nastave na daljinu. A to je da mladi razvijaju kompetencije koje su im potrebne za život i rad u 21. vijeku, poput: sposobnosti zaključivanja i rješavanja problema; inovativnosti i kreativnosti; kritičkog mišljenja i sposobnosti samostalno donošenja odluka; odgovornosti, samostalnosti, spremnosti da sarađuju i timski rade itd.

Ukazano je da fokus treba pomjeriti sa sumativnog



■ Radovan Ognjanović

formativno ocjenjivanje. Kvalitetna povratna informacija sadrži informaciju o urađenom (o tome koliko je učenik postigao), ali i informaciju o učenju (o tome kako učenik može da unaprijeđi svoje učenje).

Naglašeno je da nastavnik u svakom trenutku treba da bude svjestan činjenice da ocjenjivanje povratno utiče na učenje, da učenik pažljivo prati šta nastavnik cijeni i pozitivno vrednuje i prema tome podešava svoje učenje.

Kako bi ocjenjivanje bilo usklađeno sa ciljevima učenja, pored znanja (poznavanje činjenica i informacija), nastavnik treba da, kao elemente ocjenjivanja, uvrsti i mišljenje i zaključivanja učenika (primjenu znanja, rješavanje problema, kreativno i kritičko mišljenje i slično), kao i zalaganje i

odnos učenika prema nastavi i obavezama koje ima (inicijativnost, odgovornost, saradnja i slično).

Učenje i ocjenjivanje zavise i od zadataka koji se postavljaju učenicima. To su tipovi zadataka koji od učenika traže da sa informacijama koje je naučio nešto uradi, da ih uporedi (da utvrdi sličnosti i razlike između dvije ili više postavki), klasifikuje (da utvrđene elemente organizuje u kategorije na osnovu njihovih karakteristika), primijeni (da iskoristiti u novoj situaciji i riješi problem), da samostalno kritički odluči koje informacije će izabrati i kako će ih kombinovati kako bi stvorio neku novu cjelinu (kreativni, kritički samostalni produkti).

Ukazuju i da je važan element praćenja i ocjenjivanja učenika tokom nastave na daljinu odnos učenika prema nastavi i zalaganje,

što podrazumijeva: odgovornost prilikom završavanja obaveza; samostalnost i kritički odnos učenika; zalaganje učenika tokom onlajn sastanaka; redovnost učešća učenika na zajedničkim onlajn sastancima i sl.

Nastavnici imaju autonomiju da odrede prioritete

Učenici koji nastavu prate u školi imaju skraćene časove – 30 minuta. O tome da li je to dovoljno za realizaciju nastavnih programa, naši sagovornici kažu:

„Situacija je specifična i moralo se pribjeći specifičnom odnosu prema realizaciji

nastavnog procesa. Na ovo mi nijesmo mogli da utičemo, zdravlje učenika je najvažnije i morali smo poštovati preporuke Instituta za javno zdravlje. U takvim okolnostima, nastavnici imaju najveću autonomiju da odrede prioritete u postizanju predviđenih ishoda učenja, odnosno da se usredsrijede na najbitnije ishode. Preporuka Zavoda za školstvo je da se moraju realizovati obrazovno-vaspitni ishodi koji su definisani po standardu, a to znači da svi učenici u odjeljenju moraju usvojiti te ishode. Oni su obično definisani preko jednog aktivnog glagola i imaju najčešće najniži taksonomski nivo. Postizanje ishoda učenja

na više taksonomske nivoe je prepušteno procjeni nastavnika – kod kojih učenika i kako se mogu postići. Ovo me treba dodati da snimljeni časovi mogu da posluže kao pogodan sadržaj za dalju didaktičko-metodičku obradu nastavniku i kreiranje nastavnih situacija koje će od učenika tražiti, bolje reći, provocirati određene aktivnosti koje su kompatibilne sa rezultatima koji se mogu postići. Tu imamo dvostruki tretman jednog časa, snimljeni materijal koji se emituje na televiziji i odnos prema tom snimljenom materijalu u zahtjevima koji se daju učenicima. Naravno, ne može ništa zamijeniti redovnu nastavu u punom

kapacitetu, ali ovakav pristup svakako može dati određene rezultate. Glavna uloga nastavnika je da isprovocira

učenika, da probudi njegovu radoznalost, želju da sam istražuje i rješava probleme, a ako se u tome uspije, onda

neće biti važno da li čas traje 30 minuta ili u fondu časova ima jedan ili više časova“.

Lj. V.

USKLADITI CILJEVE UČENJA I KRITERIJUME VREDNOVANJA ZNANJA

„U odnosu na ciljeve učenja moraju se uskladiti i kriterijumi ocjenjivanja. Da bi utvrdio koji je stepen učenik dostigao, na primjer, kada analizira esej učenika, nastavnik treba da odredi koji je to nivo: osnovni (znanje sa razumijevanjem) – poznavanje fenomena, tačnost iznesenih činjenica, zakona, definicije, koncepti i teorije, zatim preciznost korišćenja rječnika, terminologije i konvencije (uključujući simbole, količine i jedinice); srednji (obrada informacija i rješavanje problema) – pronalaženje, odabir, uređivanje i predstavljanje informacija dobijenih iz različitih izvora, kao obrada numeričkih i drugih podataka, te primjena prethodno naučenih podataka u novoj situaciji, rješavanje problema; viši nivo (lični, autonoman odnos učenika prema sadržaju koji uči) – razlikovanje činjenica od pretpostavki, samostalnost u izvođenju zaključaka, logičnost u zaključivanju“, stoji, pored ostalog, u preporukama koje je Zavod uputio školama.

Školska godina iz ugla nastavnika

STRAHOVI, NESIGURNOST, ALI I ENTUZIJAZAM

Potrebna što veća motivacija učenika kako bi se obezbijedila fokusiranost na zadatke i postigli što bolji rezultati za vrijeme koje provedu u školi

Zato su neophodne dobro osmišljene i zanimljive podsticajne aktivnosti

Učenici koji rade online u nezgodnom položaju zbog dvokratnog načina rada, jer je nastava ujutru, a konsultacije popodne

Ublažavanje kašnjenja nastavne godine, ali i uspješna realizacija nastave prema usvojenom modelu prije svega zavise od nastavnika, tj. od toga kako će se oni snaći u novonastaloj situaciji. Oni su u sve ovo ušli s puno elana, ali i sa brigama, strahovima i nesigurnošću kako će to funkcionisati.

Nastavnici razredne nastave su zadovoljniji predloženim modelom, prije svega zato što oni nastavu realizuju u školi.

„Drago mi je što smo se vratili neposrednom radu sa učenicima, jer živu riječ ništa ne može zamijeniti“, kaže **Slavica Leković**, nastavnica razredne nastave u OŠ „Oktoih“ u Podgorici, i dodaje: „Da bi svaka škola mogla da odgovori na izazove rada u novim okolnostima, neophodno je da se uspostavi dobra saradnja između škole, roditelja i učenika, a Ministarstvo prosvjete, uprava škole i lokalna zajednica da obezbijede potrebnu podršku u materijalnim resursima. Prvi prioritet je da se obezbijedi zaštita zdravlja učenika, nastavnika i ostalih koji rade u školi, i da se u mjeri u kojoj je to moguće obezbijedi kvalitetno obrazovanje u izmijenjenim okolnostima“.

Prema mišljenju **Valentine Perović**, nastavnice razredne nastave u OŠ „Braća



■ Valentina Perović

Labudović“ u Nikšiću, osmišljeni način rada je veoma dobar. „Smatram da bi njegovom primjenom trebali biti ostvareni najbolji rezultati u aktuelnoj situaciji. Posebno iz razloga što je zasnovan na uputima i preporukama nadležnog IJZCG, kao i na stanju trenutne epidemiološke situacije koja je iz dana u dan nepovoljnija. Aktivnim učešćem i sinergijom nastavnika, učenika i roditelja, možemo sve svoje sposobnosti, znanja i metode učenja primijeniti na način koji je opisan u planu realizacije nastave. To će rezultirati primjenom novih metoda, uzdignuti tehniku nastave na kombinaciju škola – onlajn učenje“, ističe ona.

Primijeniti sve oblike i metode rada

Nastavnici treba da ulože dodatni napor kako bi učenike motivisali za rad, jer su dugo bili van učionice.

Učiteljica Leković ukazuje da je u ovim specifičnim okolnostima potrebna što veća motivacija učenika kako bi se obezbijedila fokusiranost na zadatke i postigli što bolji rezultati za vrijeme koje provedu u školi. Zato su neophodne dobro osmišljene i zanimljive podsticajne aktivnosti kako bi nadoknadili sve nedostatke koje je

korona donijela. To podrazumijeva primjenu svih oblika rada i metoda koje ne zahtijevaju fizički kontakt među njima i nastavnika sa učenicima.

„Učenici su od marta van školskih klupa. Sama ta činjenica, da su proveli puno vremena u kućnom ambijentu, iziskuje dodatne napore i trud u radu. U odjeljenju treba stvarati atmosferu u kojoj će se svi dobro osjećati, gdje će svaki učenik moći da iskaže svoje potencijale i mogućnosti. Čas treba osmisлити da bude ispunjen raznolikim aktivnostima koje su zanimljive. Razvijati sve vrste kreativnosti koje pod rukovodstvom nastavnika spremnog za nove pristupe u nastavi daju izvanredne rezultate. Važno je da su ponovo osjetili duh škole, veseli žagor i prisustvo i duboku posvećenost njihovih nastavnika“, ističe Perovićeva.

„Učenici su se uželjeli škole i motivisani su za rad. Znanje se lakše usvaja u školi kad nastavnik predaje, nego na bilo koji drugi način google učionica, TV časova i učenicima treba (naročito iz matematike) dobro ponoviti prethodno gradivo“, smatra **Branka Vemić**, nastavnica razredne nastave u OŠ „Braća Labudović“.



■ Branka Vemić

Dio učenika oslanjao se na prepisivanje

Predmetni nastavnici sa više strepnje prihvataju ovaj način rada.

„Školska godina je tek počela i teško je govoriti o tome da li je zamišljeni plan rada dobar ili nije. Ono što mi se čini na samom početku je da će učenici koji rade onlajn biti u nezgodnom položaju zbog dvokratnog načina rada. Naime, predviđeno je da imaju nastavu i ujutro (onlajn) i popodne u školi (konsultacije i provjere znanja). O nastavnici su suviše i govoriti. Pored svih obaveza, koje za određeni broj nastavnika prevazilazi predviđenu normu časova, malo vremena će ostati za ono što je najvažnije, kvalitetnu pripremu za onlajn časove, prije svega mislim na prezentacije. Dalje, zbog konsultacija, smanjen je broj sedmica u kojima se mogu raditi pismene provjere znanja, pa da bi se ispoštovalo pravilo da učenici ne smiju imati više od dvije pismene provjere u jednoj sedmici, došlo se u situaciju da za pojedine predmete pomenutu provjeru nije moguće organizovati. Što se tiče Tims aplikacije mislim da je dobra i da je dobar način za sticanje znanja, kada se već ne može raditi u učionici. Nažalost, i tu postoje nedostaci, kao npr. da učenik kada ne želi da odgovori na pitanje se opravda izgovorom da mu ne radi mikrofon i/ili kamera“, ističe **Mirjana Mališić**, nastavnica hemije u OŠ „Maksim Gorki“ u Podgorici.

Ona ukazuje da online nastava, uopšte, ima niz nedostataka.

„Iz razgovora sa kolegama i iz ličnog iskustva stekla sam utisak da su se



■ Mirjana Mališić

učenici u prethodnom periodu (mart-jun) mnogo oslanjali na prepisivanje, išli na varijantu copy-paste, a nerijetko su zadatke i testove slali starijim osobama koje znaju tu materiju, a onda iste prikazivali kao svoje. Svakako treba istaći da je bilo učenika koji su odgovorno shvatili i ovaj vid nastave, i kroz nju stekli potrebna znanja“, naglašava ona.

Nije zadovoljna ni **Ivana Mrvaljević**, nastavnica italijanskog jezika u OŠ „Anto Đedović“ u Baru.

„Mislim da kombinacija da jedni učenici idu u školu, a drugi uče onlajn, uz povremene konsultacije u školi, nije dobra. U redu je što je škola odložena, ali smatram da se mogao naći neki model da svi učenici idu u školu, po skraćenom



■ Ivana Mrvaljević

modelu i uz skraćene časove.

Posebno je skeptična prema nastavi na daljinu, jer, kaže, na ovaj način djeca baš i ne mogu steći potrebna znanja. Ne zato što se znanje ne prenosi, jer je projekat UčiDoma bio dobar i svi prosvjetni radnici su se trudili maksimalno da djecu što bolje nauče uz pomoć raznih platformi. Razlog je u tome što veoma veliki broj djece (nekih 60 odsto) nije želio da radi, već su njihove obaveze završavali roditelji, rođaci, što je bilo veoma očigledno.

„Bilo je djece koja vid online nastave shvataju kao da su na raspustu i da ne moraju da se trude i završavaju obaveze. Na sreću postoje i ona djeca koja su sjajna u školi, pa su i putem online nastave bila veoma aktivna i njima sigurno ne smeta bilo kakav vid nastave da bi stekli znanja i završavali obaveze. Mišljenja sam ipak da živu riječ u učionici ništa ne može zamijeniti“, ističe Mrvaljevićeva.

Ove nastavnice ukazuju da imaju tehničke mogućnosti za izvođenje online nastave. Kod učenika je različito stanje.

„Predajem u 13 odjeljenja i još mi se niko od učenika nije javio da ne može da prati nastavu zbog tehničkih nedostataka, ali takođe razumijem da ima škola u kojima učenicima onlajn nastava nije dostupna, ističe Mirjana Mališić.

Ivana Mrvaljević ocjenjuje da tehničke mogućnosti učenika nisu baš na zadovoljavajućem nivou, jer veliki broj djece nema kompjutere, a neki nemaju ni internet.

Problemi postoje, ali najvažnije je da postoji velika volja. Uz nju, kreativnost, razumijevanje i entuzijazam svih aktera moguće je prevazići sve prepreke.

Lj. V.

VIŠE SLOBODE U KREIRANJU NASTAVNIH SADRŽAJA

Nastavnici nijesu oduševljeni što časovi taj 30 minuta, ali smatraju da će se snaći.

„Trajanje časa 30 minuta nije savršeno, ali svakako je bolje raditi sa djecom u učionici nego nastava na daljinu. Za to vrijeme nije moguće realizovati nastavni plan i program, pa nastavnicima treba omogućiti slobodu u kreiranju i oblikovanju nastavnih sadržaja, odnosno veće odstupanje od dozvoljenog 20 odsto. Na taj način će se program prilagoditi uslovima, a nastavnici i učenici će imati dovoljno prostora i vremena da se prilagođavaju okolnostima koje će biti promjenljive. U ovoj školskoj godini nećemo analizirati u kojoj mjeri su ostvareni obrazovni ishodi, nastavni planovi i program, već u kojoj mjeri su škole, roditelji i učenici uspjeli da kroz saradnju iskoriste školsku godinu na najbolji mogući način“, kaže Slavica Leković.

Valetina Perović smatra da je opravdano uvođenje dužine časa od 30 minuta.

„S obzirom na to da se radi po grupama od petnaestak učenika, sa obezbjeđenjem propisane distance, te činjenicom da u klupi može sjedjeti samo jedan učenik, optimalno vrijeme časa je 30 minuta. Dobrom organizacijom, pripremom časa sa svim segmentima i sredstvima rada, moguće je postići kvalitet rada. Nastavni program će se brže obrađivati, ali će takva dinamika još više privući pažnju učenika. Sa prezentacijom konkretne teme iz nastavnog plana, ilustrovanjem primjera iz okoline, života i društva povezanih sa gradivom, kreativnim elementima koje će učenici sami osmišljavati i prikazivati, doprinijeće da se u kraćem trajanju časa uspješno savlada nastava“, naglašava ona.

Katarina Vučinić-Marković, pedagogica

KVALITET NASTAVE I USVAJANJA ZNANJA NIJESU UGROŽENI

Predviđeni koncept rada, bilo onaj koji se odvija u učionicama ili uz pomoć digitalnih alata, utiće na ustaljene navike učenika i njihovih predavača, ali neće bitno uticati na kvalitet nastavnog procesa. Nastavnici i uprave škola su svoje obaveze veoma ozbiljno razumjeli i za ovaj način rada se pripremamo još od trenutka kada smo prešli na model učenja na daljinu

Od 1. oktobra dio učenika se vratio u školske klupe, a jedan dio nastavlja učenje preko onlajn platformi. Kako nastava na daljinu utiče na školarce koji ne idu u školu od 15. marta?

Tačno je da naši učenici nijesu bili u školskim klupama od 15. marta, ali ne treba zaboraviti da je nastavni proces po modelu učenja na daljinu trajao do 13. juna. Ovo znači da je postojao kontinuitet u procesu učenja, bez obzira na to što je način učenja bio izmijenjen i što je školska godina trajala koliko je školski kalendar i predvideo. Naravno, četvrti klasiifikacioni period prethodne školske godine jeste bio posebno izazovan, kako za učenike, tako i za njihove nastavnike i roditelje. Učenici su u tom periodu bili izloženi različitim, za njih novim situacijama u učenju i druženju. Nove, drugačije, ali i zanimljive načine učenja i komunikacije sa nastavnicima, naši učenici su brzo i lako savladali, što se od generacije koju često nazivamo „digitalna“ moglo i očekivati. Naravno, ovdje je potrebno naglasiti da je model učenja na daljinu i izostajanje direktnog nastavnog rada u učionici različito uticao na učenike, najviše u zavisnosti od njihovog uzrasta, ali i od ostalih specifičnosti i okolnosti u kojima djeca odrastaju.

Analizirajući brojne vaspitno-obrazovne situacije koje smo imali sa učenicima različitog uzrasta, vjerujem da je opravdano očekivati promjene u navikama koje se tiču učenja, organizacije slobodnog vremena i načinu komunikacije s vršnjacima. Takođe, očekujem da su naši učenici usvojili neke nove, unaprijedne modele saradnje i komunikacije sa nastavnicima koji će, prije svega, uticati na veći nivo povjerenja i poštovanja u učionici.

Da bismo mogli da govorimo argumentovano o konkretnim promjenama kod učenika u dijelu saznanog, emocionalnog ili socijalnog, mišljenja sam da moramo u narednom periodu, pošto se učenici vrate u učionice, sprovesti određena praćenja učenika i pedagoško-psihološka istraživanja na reprezentativnom uzorku. Na ovaj način bismo mogli jezikom dokaza govoriti o tipu promjena, njihovom intenzitetu i vrsti uticaja. Dok ne sprovedemo ovakve ozbiljne analize i istraživanja, možemo samo da iznosimo lična zapažanja i pretpostavke u kojima često zanemarujemo da se promjene kod djeteta, bilo pozitivne ili negativne, nikad ne dešavaju samo pod uticajem jednog faktora, već nastaju kao proizvod uzajamnih uticaja škole i obrazovanja, porodice ili ličnog iskustva.

Šta savjetujete učenicima, šta roditeljima i nastavnicima da učenje kod kuće bude efikasno?

Ono što je zajedničko za uspješno podučavanje, učenje i njihovo praćenje, odnosno nadzor, jeste potreba za jasnom strukturom. Da

bi struktura mogla da se uspostavi, potrebno je da nastavnici svoj rad sa učenicima organizuju po modelu utvrđene smjene, rasporeda časova i jasno predstavljenih očekivanja od učenika. Ovo pravilo važi kako za učenje u učionici, tako i za organizaciju onlajn nastave. Postavljanje jasnih i uvijek važećih pravila za rad i očekivanja za svakog učenika, pružiće nastavniku i učeniku mogućnost da se organizuju i planiraju svoje dnevne rutine koje su izuzetno važne za efikasnost u podučavanju i učenju.

Nastavnici treba da, na samom početku zajedničkog rada, svojim učenicima jasno, razumljivim jezikom, objasne pravila po kojima će se raditi bilo u učionici, uz pomoć digitalne platforme, ili kombinacijom ova dva pristupa. U svakom od navedenih modela rada od izuzetne je važnosti da učenici unaprijed znaju svoj raspored časova i dobiju uputstva o načinu na koji će se ti časovi realizovati. Ovo podrazumijeva objašnjenja kada će se nastava organizovati kroz direktan kontakt sa nastavnikom na nekoj od platformi, a kada u školi u vidu konsultacija. Takođe, učenici moraju unaprijed znati šta se od njih očekuje iz određenog predmeta, npr. da redovno budu prisutni u vrijeme onlajn časova; da se domaći zadaci predaju u predviđenom formatu ili terminu; da je vrijeme za konsultacije predviđeno za pitanja, pojašnjenja; kada i s kojim ciljem da prate časove na TV-u; šta je potrebno naučiti; šta se prati u njihovom radu i kako se sprovodi ocjenjivanje... Ove i slične informacije su učenicima neophodne jer od njih zavisi organizacija kako učenja, tako i ostalih dnevnih rutina koje naši učenici imaju: sportske aktivnosti, porodične obaveze, planiranje kratkoročnih/dugoročnih ciljeva.

Koristi od toga da učenici imaju potrebne informacije o organizaciji nastave i unaprijed znaju šta se od njih u nastavnim procesima očekuje su višestruke: biće efikasniji u učenju i moći će da organizuju svoje vrijeme na pravi način. Naime, kada imaju informacije o nastavnim procesima – početak, trajanje onlajn nastave, programska šema časova koji će se emitovati na televiziji, učenici zajedno sa roditeljima mogu da prave plan rada kojim će uskladiti nastavne i ostale dnevne obaveze. Kako bi uskladili sve svoje školske obaveze i imali dovoljno vremena za druga interesovanja, moraju biti disciplinovani i znati da uvijek mogu potražiti ne samo pomoć roditelja, već i pedagoga ili psihologa koji postoje u školama.

I u ovom periodu uloga roditelja je velika. Roditelji su bili i ostali važan partner u školskom radu, a njihova uloga će se razlikovati prije svega u zavisnosti od uzrasta djeteta. U radu sa djecom na nižem uzrastu roditelj je tu da organizuje vrijeme i prostor za učenje, povremeno djetetu bude podrška dok uči, kontroliše koliko je dijete naučilo. U uslovima kada

se nastava odvija uz pomoć digitalnih platformi i TV programa, roditelj treba svom djetetu da bude podrška u učenju na način što će djetetu omogućiti pristup TV-u, računaru i internetu u vrijeme kada je to predviđeno, a takođe dijete dodatno uputiti na korišćenje digitalnih alata, ako se ukaže potreba. Pomoć roditelja za mlađe učenike se sastoji od planiranja procesa učenja kod kuće, organizacije i nadzora, dok se kod starijih učenika roditeljska uloga više vezuje za praćenje i nadzor da li dijete pravilno uči i kako organizuje svoje nastavne i vannastavne aktivnosti.

Učenje i rezultati u radu učenika su podijeljena odgovornost nastavnika, učenika i roditelja. Preduslov da se planiraju i sprovode uspješne strategije učenja je da se ponašamo kao partneri koji imaju isti cilj, da komuniciramo i pokažemo razumijevanje za situaciju u kojoj se nastavni proces odvija. Pozitivan stav nastavnika i roditelja će ohrabriti učenike i uliti im povjerenje da ono što rade u učionici ili kod kuće uz pomoć digitalnih tehnologija ima smisla i da će im koristiti u narednom periodu, jer, pored znanja, izuzetno su važni stavovi, vrijednosti i kompetencije koje stiču u učionici i putem onlajn časova.

Koliko je važna dnevna rutina i planiranje aktivnosti u kući?

Organizacija dnevnih i nedjeljnih aktivnosti djeteta je važna kako bi se postavila jasna struktura koja reguliše i usmjerava ponašanje svakog djeteta. Ustaljene strukture koje su djetetu poznate i kojih se roditelji pridržavaju su dobar preduslov da dijete zadovoljava na pravilan način fiziološke i psihološke potrebe (hranjenje, spavanje, higijena; psihološke potrebe za druženjem, samostalnošću, povjerenjem, samopoštovanjem). Roditelji su ti koji kod mlađe djece uspostavljaju dnevne rutine, dok stariju djecu treba usmjeravati da sami organizuju svoje vrijeme, jer na taj način vježbaju brojne važne socijalne vještine, a uloga roditelja je da ih u tome podrže i nadgledaju. Ne postoji jednostavan recept koji bi bilo dovoljno primijeniti i očekivati da će dijete postići idealan balans aktivnosti i efikasnost u radu. Međutim, postoje preporuke šta bi bilo poželjno u dnevnoj i nedjeljnoj organizaciji aktivnosti da bi se postigla struktura koja je za dijete na određenom uzrastu poželjna da bi uspješno i bez suvišnog napora postiglo ono što se od njega očekuje u školi i kod kuće.

Kako uspješno realizovati školski dan u kući?

Da bi se planirao i uspješno realizovao školski dan u kući potrebno je da od odjelnjskog starijše učenici dobiju precizan raspored časova i satnicu kada će se časovi održati. Utvrditi pravila i odgovornosti koji se očekuju od učenika u toku nastavnog

procesa. Predmetni nastavnici, pored toga što učenike informišu o temama koje će se izučavati u određenom nastavnom predmetu, potrebno je da ih informišu o načinu na koji će se njihovo učenje pratiti i ocjenjivati. Učenike je potrebno informisati o načinu i terminima kada se mogu obratiti za konsultacije, posebno ako za to postoji potreba.

Kada ima sve informacije o školskim obavezama, dijete uz pomoć roditelja ili samostalno treba da napravi svoj plan dnevnih aktivnosti. Plan treba da predvidi sve aktivnosti koje podrazumijeva dnevna struktura djeteta: ustajanje/odlazak na spavanje; vrijeme kada prati časove na onlajn nastavi; kada prati časove koji se emituju na TV-u; igra; odlazak na sport, učenje. Plan je poželjno napraviti u formi tabele u koju se unosi vrijeme, aktivnost i postignuće. Postignuće je važna kolona u kojoj će na kraju dana dijete ili roditelj ocijeniti u kojoj mjeri je aktivnost ostvarena, da li je potreban dodatni rad ili promjena u ponašanju (može se koristiti ocjena od 1 do 5, znak + ili -, ili nešto drugo). Plan aktivnosti je važan i iz razloga što u porodicama koje imaju više učenika mogu napraviti dogovor kako će se koristiti zajednički resursi, kao što su telefon, računar, TV, slobodne prostorije za učenje. Za uspjeh u učenju nije dovoljno samo planiranje dnevnih aktivnosti, već dosljedno poštovanje plana, što je dobar put ka uspostavljanju radnih navika i radne discipline. Planiranje aktivnosti utiče da većina učenika shvati kako koristi svoje vrijeme u toku dana. Ako nema uspjeha da nauče kako svoje obaveze drugačije da organizuju. Pored dobrog plana, da bi učenje u kućnim uslovima moglo da bude i uspješno, potrebno je organizovati prostor za učenje gdje će dijete moći da se fokusira na rad, bez ometanja. Učenicima treba preporučiti da na svom telefonu ili računaru pronađu različite primjere/šablone kako da naprave svoje dnevni ili nedjeljni plan aktivnosti na način što mogu dodati i podsjetnik.

Kako, prema Vašem mišljenju, utiče na čake fizička distanciranost od školskog okruženja?

Za očekivati je da imamo učenike kojima učenje na daljinu ne prija i loše utiče na radne navike, čini ih nesigurnima i motivacija im slabi. Isto tako imamo učenike koji su se sjajno snašli, pokazuju veću zainteresovanost da uče i pokažu svoje znanje, pokazuju spremnost da komuniciraju i traže podršku od nastavnika sa većom lakoćom nego što su to radili u učionici dok ih svi posmatraju.

Na koji način će skraćeni časovi i rad u malim grupama uticati na školsku populaciju?

Organizacija redovnog nastavnog procesa predviđa dnevno i nedjeljno



■ Katarina Vučinić-Marković

opterećenje učenika koje svoje utemeljenje ima u psihološko-pedagoškim normativima i zavisi od uzrasta učenika. Trenutna organizacija nastavnog rada predviđa nešto izmijenjenu dinamiku koja podrazumijeva ograničenje časa na 30 minuta, a dnevno opterećenje učenika ne veće od četiri časa. Očekivana je reakcija prosvjetnih radnika na skraćeni čas u vidu nepovjerenja da mogu postići sve ishode učenja koji se predviđaju, te učenika da neće sve shvatiti na najbolji način.

Učenje je proces koji ne zavisi samo od toga koliko će jedan učenik proveći vremena u učionici slušajući nastavnika, već koje nastavne metode i aktivnosti nastavnik koristi da bi se podstakli mehanizmi pamćenja, zaključivanja, zapažanja, odnosno postigao bolji efekat učenja. Skraćeni nastavni čas nikako ne znači smanjenu priliku za učenje, već samo potrebu da se nastavni rad pažljivo, dodatno planira i prilagođava učenju u učionici ili uz pomoć digitalnih platformi. Ova vrsta prilagođavanja nastavnog rada od predmetnog nastavnika očekuje pravljenje strategije podučavanja u klasičnoj ili virtualnoj učionici koja predviđa izradu dodatnog nastavnog materijala, pažljivo promišljanje o domaćim zadacima, individualizovani pristup svakom učeniku u grupi.

Organizacija nastavnog rada sa učenicima u razrednoj nastavi inače predviđa mogućnost da se vrijeme trajanja časa prilagođava dnevnoj dinamici u učionici i potrebama da se neki nastavnici usvoje. Na učiteljima je da sami, shodno svojoj procjeni koja zavisi od trenutnog statusa znanja i mogućnosti učenika, prilagode vrijeme trajanja časa i dinamiku usvajanja nastavnih sadržaja – što ukazuje da se u razrednoj nastavi, ako izuzmemo vrijeme koje učenici provode u školi, neće desiti posebne izmjene u organizaciji nastavnog rada.

Kako skraćeno vrijeme trajanja nastavnog časa za nastavnike nije poželjno, tako je smanjen broj učenika u učionici, koji se postigao dijeljenjem u grupe, dosad bio nedostižan ideal. Podjela odjeljenja na grupe će nastavnicima i učiteljima pružiti priliku da se posvete posebno svakom učeniku i dinamiku nastavnog rada prilagode mogućnostima učenika sa kojim rade. Rad u malim grupama je pedagoški ideal koji će rasteretiti i omogućiti im vrijeme da se dodatno posvete učenicima koji zaostaju u savladavanju nastavnih sadržaja i talentovanim učenicima.

Kako je Vaše pitanje bilo da li će novi način rada uticati na učenike, vjerujem da hoće, moraće da promijene svoje dnevne rutine i model kako uče, ali se neće desiti promjena u mogućnostima da uče, da se njihov rad prati i objektivno procijeni. Takođe moram da naglasim da će nešto drugačiji način organizacije dnevnih i nedjeljnih aktivnosti za učenike uticati i na nova prilagođavanja nastavnika. Pred prosvjetne radnike na svim nivoima obrazovanja postavljaju se novi izazovi za koje se predano spremamo još otkako je završena prethodna školska godina i upravo takav odgovoran stav koji pokazuju učitelji i predmetni nastavnici mi daje za pravo da vjerujem da se kvalitet u nastavnom radu neće bitno promijeniti.

Bili ste u autorskom timu za izradu brošure „Osnovne metodike smjernice za organizaciju i sprovođenje učenja na daljinu u uslovima vanrednih okolnosti“. Predstavite nam kratko tu publikaciju.

U isto vrijeme dok se nastava na daljinu organizovala i izvodila, nastavnici i učenici su morali i učiti o ovom konceptu: nastavnicima kako da ga organizuju, a učenici kako da aktivno učestvuju. Imajući ovo na umu, Udruženje pedagoga Crne Gore prepoznalo je potrebu za pripremom smjernica za škole kako da organizuju i izvođe nastavu

na daljinu za svoje učenike i objavilo je „Osnovne metodike smjernice za organizaciju i sprovođenje učenja na daljinu u uslovima vanrednih okolnosti“. U pitanju je metodički materijal koji je namijenjen nastavnicima i stručnim saradnicima u školama i publikovan je 30. marta na publicnoj fejsbuk stranici Udruženja pedagoga. Smjernice su bile pripremljene u svega nekoliko dana i samo su polazna osnova za dalje razumijevanje metodike učenja na daljinu. Motiv sa kojim smo krenuli u pripremu ovog materijala bio je da objedinimo važeće pedagoške smjernice koje stoje u osnovi koncepta učenja na daljinu uz pomoć informaciono-komunikacione tehnologije (IKT) i primjere uspješne prakse iz regiona i šire. Naš pokušaj da na jednom mjestu objedinimo iskustva teorije i prakse imao je za cilj da našim kolegama nastavnicima i stručnim saradnicima pomogne u prevazilaženju prepreka na koje nailaze u planiranju, realizaciji, praćenju i ocjenjivanju rada sa učenicima u novim

virtuelnim učionicama. Koncept učenja uz pomoć IKT nije nepoznat i korišćen je uspješno u našoj obrazovnoj praksi, ali ne u obimu u kojem je to tada situacija tražila. Svjesni da su se naši nastavnici iznenada našli u situaciji gdje su dobili nove uloge, da istovremeno budu dobri poznavaoči savremenih IKT-a, metodičari i interesantni predavači svojih nastavnih predmeta, motivatori, a da pritom i sami imaju brojne strepnje i obaveze u svom domu, pokušali smo im ovim materijalom riješiti ili olakšati neke nedoumice.

U priručniku smo pokušale da objasnimo terminološki okvir i opšte principe za praktično, dosta široko razumijevanje koncepta učenja na daljinu. Koncept učenja uz pomoć digitalnih tehnologija, bilo da se radi o učenju na daljinu, mješovitoj nastavi ili upotrebi IKT u tradicionalnoj učionici, izazov je koji nas očekuje u skrozilaženju budućnosti, zato vjerujemo da je poželjno da se svi osvrnemo i sagledamo kada dobre strane, tako i one

ograničavajuće faktore kojih moramo biti svjesni i sada, ali u daljem radu i planiranju – na neke od prednosti i nedostataka smo u ponudjenom materijalu ukazali.

Kako će se, po Vašem mišljenju, realizacija školskih aktivnosti od 1. oktobra odraziti na kvalitet nastave i usvajanja znanja?

Moje mišljenje je da će predviđeni koncept rada, bilo onaj koji se odvija u učionicama ili uz pomoć digitalnih alata, uticati na ustaljene navike učenika i njihovih predavača, ali neće bitno uticati na kvalitet nastavnog procesa. Nastavnici i uprave škola su svoje obaveze veoma ozbiljno razumjeli i za ovaj način rada se pripremamo još od trenutka kada smo prešli na model učenja na daljinu. Različite kategorije učenika kojima treba dodatna podrška su prepoznate i njima će se posvetiti dodatna pažnja, zato se na nivou svake ustanove i radi akcioni plan koji će predvidjeti modele koji su za ove učenike i nastavnike

koji rade s njima prihvatljiviji i efikasniji. Uz sve što sam rekla, želim da dodam da će ovaj koncept dodatno dati na značaju potrebi da se više pažnje posveti integraciji ciljeva učenja koji se odnose na razvijanje ključnih kompetencija kod učenika, kao što su učenje kako učiti i digitalne kompetencije. Kompetencije koje podrazumijevaju znanja, stavove i vještine su učenicima važne koliko i činjenice koje usvajaju.

Ne smijemo nikako zaboraviti da je prethodni period bio vrlo intenzivan i kada je u pitanju stručno usavršavanje nastavnika, možda i najintenzivniji od početka reforme obrazovanja od prije 20 godina. Upravo zato, kao pedagog moram da naglasim da je ovaj period, kada je u pitanju nastavni rad, dao i mnoge dobre prakse koje će svakako unaprijediti vaspitno-obrazovni rad u našim školama. Veliki broj nastavnika je stekao znanje i iskustvo da koristi digitalne tehnologije u radu sa učenicima i roditeljima je postala

sadržajna, a povjerenje u prosvjetne radnike i istinski značaj njihovog rada je prepoznat u trenutku kada su roditelji preuzeli ulogu učitelja i predmetnih nastavnika.

Kako je rad pedagoških službi organizovan u situaciji kada dio đaka dolazi u školu, a ostali dio prati nastavu od kuće?

U periodu dok se nastava odvijala na daljinu, pedagozi u školama su nastojali da budu podrška nastavnicima na način što su ih savjetovali kako da prilagode način rada sa učenicima, da planiraju, prate i ocjenjuju rad učenika. Pedagozi su bili podrška roditeljima i učenicima koji su imali problem da se adaptiraju na model učenja na daljinu i da odgovore na sve zahtjeve novog oblika rada. U sadašnjem periodu, saradnja sa nastavnicima, učenicima i roditeljima organizuje se u školi uz poštovanje predviđenih mjera, ili kao i u prethodnoj školskoj godini, od kuće uz pomoć digitalnih

platformi, zavisno od situacije. Saradnja se temelji na potrebama i mogućnostima organizacije vaspitno-obrazovnog procesa u školama. Najviše će, naravno, zavisiti od broja učenika koji prate nastavu u školi u odnosu na broj učenika koji prate onlajn nastavu.

Bez obzira na to što će organizacija rada stručnih saradnika zavisiti od same škole, ono što je najvažnije jeste da će postojati jasno definisani termini kada će moći da budu podrška nastavnicima i učenicima – onima koji su u učionicama ili onima koji nastavu realizuju, odnosno prate onlajn. Tu smo da pomognemo učenicima da savladaju tehnike za efikasno učenje, da planiraju svoje dnevne obaveze, da sa njima prođemo korake u profesionalnoj orijentaciji, budemo im podrška u periodu adaptacije i napredovanja. Kako za učenike, tako i za njihove roditelje, tu smo da odgovorimo na brojna pitanja i podržimo djecu na putu njihovog odrastanja.

O. Đ.

Roditelji o školskoj godini

NAJTEŽE PRIHVATAJU UČENJE NA DALJINU



Roditelji su različito prihvatili i kašnjenje školske godine, ali i način na koji nastava funkcioniše od 1. oktobra.

Dio njih se slaže s uvedenim mjerama i aktuelnim modelom rada u školama. Smatraju da je nužan iako nije savršen.

„Situacija je složena i nije lako organizovati rad s tolikim brojem učenika. Mislim da ne postoji savršeni model kojim bi svi bili zadovoljni i koji bi omogućio da djeca imaju nastavu na visokom nivou i da su bezbjedna. Zato sam saglasna da treba da prihvatimo predloženi model i svi se potrudimo da on da rezultate“, smatra Marijana Mrdović.

„Previše pričamo o nedostatku socijalizacije zbog onlajn nastave, problemu da djeca nose maske, koliko će djeca naučiti. Treba da se skoncentrišemo na borbu protiv pandemije, a ostalo će vremenom biti regulisano“, poručuje jedan otac.

Dio roditelja teško prihvata učenje na daljinu.

Smatraju da živa riječ nema alternativu i da je trebalo pronaći model da svi đaci imaju nastavu u školi. Takođe su nezadovoljni skraćnjem časova, jer kako kažu 30 minuta, nije dovoljno za učenje.

„Kao roditelj potpuno sam saglasna da djeca treba da nastave svoje obrazovanje u školama, uz poštovanje mjera koje su propisane. Ne mislim da su djeca više izložena riziku u školama nego na igralištu, tržnim centrima ili kući, ako roditelji idu na posao. Za njihovo mentalno zdravlje i obrazovanje, škola i druženje sa drugarima od neprocjenjive važnosti i zato treba da školsku godinu provedu u klupama“, kaže Maja Đuričković.

„Učenici od sedmog razreda osnovne, pa do četvrtog srednje škole su praktično bez školske godine jer onlajn nastava ne može da im pruži adekvatno znanje. Oni će se odviknuti od škole i biće problem kad se ponovo u nju vrate“, smatra Vera.

Lj. V.

Inkluzija u doba pandemije

U SKLADU SA POTREBAMA DJETETA

Nastavnici treba da pripreme individualizovani radni, nastavni materijal u skladu sa razvojnim potrebama djeteta. Potrebno je da tom prilikom koriste pomagala, aplikacije, audio-vizuelna, taktilna sredstva koja će mu olakšati dalji razvoj i učenje. Materijal treba da uvijek bude dostupan roditeljima u formi i na način koji odgovara djetetu

Zbog pandemije izazvane koronavirusom i učenici koji su obuhvaćeni inkluzivnim obrazovanjem moraju da se prilagode novim pravilima nastave – časovi traju 30 minuta, dio njih uči onlajn. S obzirom na to da je riječ o djeci iz osjetljivih grupa, kojima je potrebna i veća podrška škole, učitelja, nastavnika, psihologa i pedagoga, to nije jednostavan zadatak.

„Smatramo da najprije treba procijeniti aktuelno funkcionisanje djeteta, tj. da li je došlo do napretka, ili do regresije da bi se planirao dalji rad. U tu svrhu je pripremljen instrument za procjenu aktuelnog razvojnog i akademskog statusa djeteta s posebnim obrazovnim potrebama koji je već podijeljen ustanovama i postavljen na školskom portalu. Na osnovu toga treba planirati i realizovati rad s njima, učiniti ga sastavnim dijelom Individualnog razvojno-obrazovnog programa (IROP-a). Sve što se preporučuje treba uključiti u IROP. Nakon toga, nastavnici treba da prilagode i obavezno pripreme individualizovani radni, nastavni materijal u skladu sa razvojnim potrebama djeteta. Tom prilikom treba da koriste pomagala, aplikacije, audio, vizuelna, taktilna sredstva koja će mu olakšati dalji razvoj i učenje. Materijal treba da uvijek bude dostupan roditeljima u formi i na način koji odgovara djetetu“, kaže Tamara Milić, načelnica za predškolsko i inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvjete.

Da bi olakšali posao nastavnicima, na ranije kreiranom školskom portalu, stranici za inkluzivno obrazovanje, nalaze se aktuelna, konkretna uputstva, ideje koje mogu olakšati prilagođavanje u ovakvim okolnostima,



■ Tamara Milić

kao i materijal postavljen u prethodnom periodu (<http://www.skolskiportal.edu.me/Pages/Inkluzivnoobrazovanje.aspx>).

Takođe, Zavod za školstvo pripremio je Preporuke za realizaciju nastave na daljinu u Crnoj Gori, koje se u jednom dijelu odnose na učenike s posebnim obrazovnim potrebama i nude vrlo konkretan, precizan, jasan orijentir u odnosu na smetnju koju dijete ima.

U školama ističu da se djeci sa posebnim potrebama i te kako posvećuje pažnja. O njima se vodi evidencija, prate se njihova postignuća, kao i njihove mogućnosti za ovakav vid nastave. Za njih se obezbjeđuje prilagođeni materijal. Onima koji nemaju tehničkih mogućnosti da prate nastavu, dostavlja se štampani materijal. Njihov rad prate psihološko-pedagoška služba, a veoma je važno da se uspostavi dobra saradnja s roditeljima.

Nastavnici ukazuju da rad sa djecom s posebnim potrebama zahtijeva poseban pristup i u redovnim

uslovima rada, a posebno sada. Takođe naglašavaju da neka djeca zahtijevaju fizički kontakt, što je veliki rizik kako za djecu, tako i za nastavnika, a neka zbog specifičnosti oboljenja ne mogu da nose maske.

Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama koji nastavu pohađaju u školi, a koji imaju Rješenje o usmjerenju, imaju pomoć asistentana u nastavi. Oni koji uče onlajn imaju asistenta, ali on ne radi s njima kući. To je izazvalo negodovanje roditelja jer, kako kažu, treba im pomoć u radu s njima.

S druge strane, iz Ministarstva prosvjete objašnjavaju da asistenti ne mogu ići po kućama zbog epidemiološke situacije u zemlji, ali da mogu da pruže onlajn podršku.

„Asistenti su takođe uključeni u onlajn nastavu u skladu s definisanim potrebama djeteta. Koliko, kada, na koji način se asistent uključuje u okviru učenja na daljinu i kroz konsultacije definisano je kroz IROP“, kaže Tamara Milić.

Lj. V.

IZ UGLA PSIHologa: Marijana Bulatović-Medenica

DJECU TREBA MOTIVISATI POVJERENJEM, UVAŽAVANJEM, DOSLJEDNOŠĆU

Nastavnici treba da komuniciraju sa roditeljima i posebnu pažnju obrate na djecu koja su bila pogođena ovom situacijom. Neophodno je da uvažavaju individualnost svakog učenika i prilagode zahtjeve njihovim mogućnostima

Roditelji treba da slušaju ono što dijete govori, da ne sputavaju njegova pitanja u vezi sa virusom, bolešću, sa samom školom, organizacijom rada u školi. Takođe, ne treba nuditi ni netačne ili odgovore u koje nismo sigurni



■ Marijana Bulatović-Medenica

Školska godina je počela u okolnostima mnogo drugačijim nego ranije, a pretходило joj je takođe nekoliko specifičnih mjeseci. Učenici su se našli usred velikih obaveza i promjena. Oni koji su se vratili u klupe treba ponovo da se naviknu na taj način rada, a oni koji uče online da se što bolje prilagode i steknu što kvalitetnije znanje neophodno za dalje školovanje. Sve to utiče na njihovo socio-emocionalno stanje i može da ima dalekosežne posljedice. O tome smo razgovarali sa **Marijanom Bulatović-Medenicom**, psihološkinjom u OŠ „Risto Manojlović“ u Kolašinu.

Djeca u školu nijesu išla od sredine marta ove godine. Uslijedio je raspust, a školska godina je odložena za još mjesec dana. Nakon toga, dio njih se vratio u klupe. Koliko im je teško da se prihvate školske obaveze, ali i uspostave direktnu komunikaciju s nastavnicima?

Neka djeca se raduju odlasku u školu, dok je kod drugih aktiviran strah od odvajanja od roditelja. Kako će se adaptirati na početak škole u đačkim klupama, zavisi od njihovog iskustva sa situacijom izolacije, njihovog unutrašnjeg i spoljašnjeg sistema podrške, kao i uzrasta. Posebno su bila pogođena djeca koja su trpjela porodično nasilje, ona koja žive u nepovoljnim socio-ekonomskim uslovima, djeca sa posebnim obrazovnim potrebama, ona koja su bila u izolaciji zbog virusa ili koja su imala gubitak bliskog člana porodice itd. Nije isto onima koji prvi put kreću u školu i

onima koji idu u VI razred. Takođe, ne treba zanemariti ni sam način organizacije škole u ovoj situaciji – maske, ograničenost druženja na „daljinu“ u učionici.

Izazov za nastavnike i za učenike jeste i njihova motivacija, radne navike. Važno je za sve nas da znamo da je ponovno uspostavljanje radnih navika, motivacije – proces. Sve je povezano – ako je dijete ranije imalo izgrađene radne navike, izgrađenu unutrašnju motivaciju, ako ima razvijen stav da uči zbog vlastitog znanja, a ne zbog ocjena, proces vraćanja u „normalu“ biće kraći.

Veoma je važno da povratak u školu bude što manje traumatičan /stresan. Na šta u tom cilju nastavnici treba da obrate posebnu pažnju?

U svakoj vaspitno-obrazovnoj instituciji postoji jasno pravilo ponašanja u kriznim situacijama. Formirani su timovi na nivou škole čiji je zadatak da omogućе dobru organizaciju rada, uspostave jasnu i stalnu komunikaciju, definisane uloge i jasnu podjelu zaduženja.

Nastavnici moraju komunicirati sa roditeljima i posebnu pažnju obratiti na djecu koja su bila pogođena ovom situacijom. Svaki predmet u školi ima svoj obrazovni, ali i vaspitni aspekt, tako da se može iskoristiti i za razvoj socio-emocionalnih vještina kroz svoj sadržaj i kroz metode i oblike rada. Važno je da nastavnici dozvole djeci da pitaju, da podijele neko svoje iskustvo ukoliko imaju potrebu u vezi sa virusom COVID-19. Kako je online učenje direktno uključilo

roditelje u nastavu, vrlo je moguće da će sada roditelji imati drugačiji stav prema školi, što može pozitivno uticati na odnos škola – porodica. Nošenje maski, održavanje distance, potpuno drugačiji boravak u školi – časovi po 30 minuta, djeca ne izlaze na odmor i sl. može biti vježba za razvoj samodiscipline, strpljivosti, tolerancije, empatije itd. Važno je da nastavnici i roditelji imenuju osjećanja posebno mlađoj djeci i iz svake situacije „izvuku“ ono što je pozitivno i što će biti značajno za razvoj svih nas.

Neophodno je da uvažavaju individualnost svakog djeteta i da zahtjevi budu u skladu sa mogućnostima djece. Bez obzira na trajanje časa i želju nastavnika da što više nauče djecu, jednako je važno dati prostor djeci da izraze svoja osjećanja, ispričaju i podijele svoja iskustva u vezi sa virusom, nauče jedni od drugih načine da savladavaju krizne momente u životu.

U prilagođavanju im je potrebna podrška roditelja. Kako, prema Vašem mišljenju, oni treba da se ponašaju?

Važno je da roditelj prvo sebe osnaži, bude svjestan svojih osjećanja – da li je to strah, povjerenje, ravnodušnost, ljutnja kako prema situaciji sa koronavirusom, egzistencijalnim pitanjima porodice, tako i prema odlasku djece u školu. Trebamo biti svjesni da djeca, pogotovo na mlađem uzrastu, uče po modelu, a prvi modeli su upravo roditelji. Djeca uče posmatrajući roditelje i njima druge važne osobe i usvajaju određene oblike

ponašanja koje ti modeli pokazuju i sl. Učenje po modelu često bude mnogo moćnije nego bilo koji drugi vid podučavanja. Nekada ono što pričamo, savjetujemo i upućujemo djeci ima puno manji uticaj od našeg očiglednog ponašanja. Ona odmalena uočavaju nedosljednosti roditelja u onome što govore i u onome što rade.

Ako se od djece traži da poštuju distancu, nose masku, a roditelj to ne radi, onda to može da ih zbuni. Vrlo često, nesvjesno, svoje strahove prenosimo na djecu. Na primjer: „Moje dijete neće moći da izdrži da nosi masku“ itd, a u realnosti bude drugačije. Ako to radimo učestalo, kao roditelji treba da budemo svjesni da na taj način kod djeteta razvijamo nepovjerenje u život, stalnu strepnju da će nešto ružno da se desi i samim tim smanjujemo njegovo samopouzdanje, povjerenje u sopstvene snage i sposobnosti.

Osim toga, djetetu nove okolnosti života (a sada ih ima zaista dosta), i pored toga što nijesu lake, mogu pomoći da razvije nove načine ponašanja, nove navike i vještine koje će mu koristiti i za buduće situacije.

Važno je da roditelji uspostave dnevnu rutinu kod djece, jer vrlo moguće da su je izgubili od marta – spavanje, obroci, higijena tijela. Pored toga, značajno je da im pomognu, bez obzira na uzrast, da obuhvate sva ta iskustva – i emocije i saznanje i misli koje su pratile period izolovanosti iz škole, kao iskustva koja su u vezi sa samim virusom COVID-19. Roditelji treba da slušaju ono što dijete govori, da ne sputavaju njegova pitanja u vezi sa virusom, bolešću, sa samom školom, organizacijom rada u školi. Takođe, ne treba nuditi ni netačne ili odgovore u koje nismo sigurni.

Ukoliko primijete neke nagle promjene u ponašanju djeteta, neuobičajene, učestale reakcije, promjene u načinu zadovoljenja osnovnih potreba – prejedanje, odbijanje hrane, problemi sa spavanjem, ponašanja iz ranijih faza razvoja (npr. noćno mokrenje – enureza, sisanje prsta sl), bilo bi poželjno da se obrate stručnom licu iz oblasti mentalnog zdravlja.

Ponekad dijete može da razvije neki organski simptom, na primjer bol u želucu, glavobolju, kao reakciju na stres, odnosno na jake i neprijatne emocije s kojima ne može samo da izađe na kraj.

Veliki dio učenika će i dalje učiti na daljinu. Kakve psihološke posljedice to može da ima po njih?

Kakve će biti posljedice zavisi od toga kakva je priroda djeteta i kakve su njegove potrebe, kakvo je okruženje u kome boravi, kakvi su unutrašnji i spoljašnji sistemi podrške, koliko su roditelji ili odrasli spremni i mogu da odgovore na njegove potrebe. Istakla bih da svaka neuobičajena, nova situacija prevazilazi naše kapacitete da se sa njom izborimo, pokazuje naš način kreativne adaptacije, koji je opet uslovljen svim onim što stoji u našoj pozadini i u našem polju.

Dakle, nekom djetetu će lakše pasti učenje na daljinu, stalni boravak s roditeljima, mogućnost da samo sebi organizuje dan – možda će pratiti reprizu časa, uradiće domaći zadatak kada želi. Daće mu jednu vrstu slobode. Međutim, djeci su potrebne granice, obaveze. Djeci u adolescenciji, a uglavnom su to djeca koja prate nastavu od kuće, potrebna je struktura, osjećaj pripadnosti i roditeljima i vršnjacima. Naime, jedan od glavnih zadataka adolescencije jeste separacija od roditelja koja traje tokom čitavog tog perioda, da bi se završila odvajanjem od roditelja, ali ponovnim povezivanjem na drugačiji način. Vršnjaci olakšavaju taj proces i daju novo uporište adolescenstu kako bi adekvatno držao „sebe“ i formirao svoj identitet. Kada imate situaciju odvojenosti od vršnjaka, izolovanosti od škole, adolescenti mogu da budu jako nezadovoljni i da ulaze u stalne sukobe sa roditeljima i drugim odraslima, a neka djeca i u rizična ponašanja. Ono što će ublažiti njihovu izolovanost od škole jesu konsultacije, dolazak u školu radi provjere znanja, društvene mreže i vjebne grupe preko kojih oni ostvaruju jednu vrstu međusobne povezanosti, a i povezanosti sa školom. Drugačije će se odraziti na djecu koja su osjetljivija, djecu u porodicama sa nasiljem, djecu sa posebnim obrazovnim potrebama, djecu iz porodica lošeg socio-ekonomskog stanja.

Šta škola i stručne službe mogu da urade da ih ublaže?

Pošto djeca dolaze na konsultacije dva puta mjesečno, važno je da stručni saradnici ostvare komunikaciju sa njima i na tim časovima,

uče koje su im potrebe i na koji način im se može pružiti podrška. Potrebno je da imaju kontakt preko odjeljenjskih starješina sa svom djecom i da budu na raspolaganju, kako roditeljima, tako i djeci. Svaka škola ima svoj sajt i svoju FB stranicu, tako da te stranice mogu biti mjesto gdje će stručni saradnici postavljati određene tekstove, davati savjete djeci i roditeljima.

Sve ovo se odražava na Vaš način rada s đacima. Na koji način će to funkcionisati?

Ono što otežava naš rad jeste broj sati i trajanje časova u školi. Sada se vrlo teško mogu organizovati radionice poslije časova, jer tamo djeca provode najviše četiri, odnosno šest časova (srednje škole). Jedini način komunikacije zasad bi bio online, kroz predavanja o nekim temama iz oblasti mentalnog zdravlja, savjeti, preporuke.

Individualni rad je vrlo otežan zbog nošenja maski – nedostaje jedan veliki opseg informacija koje se prenose neverbalnim putem.

U svakom slučaju, stručni saradnici su članovi timova za djelovanje u kriznim situacijama, tako da je njihova odgovornost i uloga u tom dijelu velika i veoma važna.

Ova situacija je potpuno nova za sve nas i nekih gotovih rješenja nema, pa se neke stvari rješavaju, neke mijenjaju u hodu, tako da ćemo i mi naš rad prilagođavati svemu tome što se bude dešavalo u školi. Važno je planirati u malim koracima, stalno pratiti, procjenjivati postignuća djece u svim aspektima razvoja.

Kriza je šansa za razvoj i vjerujem da će nam ova situacija dati mnogo toga korisnog – djeca i odrasli imaju priliku da nauče da budu autentičniji, humaniji, odgovorniji, sa bolje izgrađenim socio-emocionalnim vještinama. Što se tiče samog obrazovanja, poslužiće da ugledamo koji su nedostaci, kakav je odnos između vaspitne i obrazovne uloge škole, koliko je nastavno osoblje podržano da se nosi sa ovakvim situacijama, kako se odnos roditelja prema školi mijenja nakon iskustva sa online nastavom, gdje je obrazovanje u sistemu vrijednosti našeg društva, itd.

Sve ono pozitivno i lijepo nas podržava, dok nas ova iskustva razvijaju.

Lj. V.

OCJENJIVANJE JE PROCES

Provjera znanja biće organizovana u školi. Na koji način će se to reflektovati na đake, tj. kako će se to odraziti na tremu, koncentraciju...?

Učenici moraju biti informisani najmanje nedjelju dana prije nego budu organizovane provjere znanja u školi. Takođe, prije provjere znanja bilo bi poželjno organizovati i konsultacije tako da djeca prije provjere znanja steknu iskustvo dolaska u školu pod tim promijenjenim uslovima. Ocjena nije rezultat jednog ispitivanja, nego je ocjenjivanje proces, tako da mislim da je važno da nastavnici objasne djeci šta se sve ocjenjuje i u ovoj izmijenjenoj situaciji.

Fond za kvalitet i talente I OVE GODINE POLA MILIONA ZA NAJBOLJE



Vrednovanje prijava vršiče se na osnovu kriterijuma koji su sadržani u Pravilniku o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za unapređenje kvaliteta nastave i talente

Ministarstvo prosvjete nagradiće i ove godine učenike i nastavnike za postignute rezultate u školskoj 2019/2020. godini. U tom cilju, Fond za kvalitet i talente raspisao je konkurse koji su bili otvoreni do kraja oktobra, a odluka o dobitnicima biće donijeta do kraja novembra.

Iz Budžeta Fonda za ovogodišnje nagrade biće izdvojeno oko pola miliona eura, prosječna nagrada iznosiće 1.000 eura, a biće ih dodijeljeno oko 500, saopštili su iz Ministarstva prosvjete.

Nagrade iz Fonda za kvalitet i talente dodjeljuju se treći put zaredom, a cilj je da se nagrade i promoviraju najbolji u sistemu obrazovanja. Fond je jedan od načina da se fokus stavi na prave vrijednosti i one koji ih pronose svojim radom i postignućima.

Vrednovanje prijava vršiče se na osnovu kriterijuma koji su sadržani u Pravilniku o kriterijumima, načinu i postupku raspodjele sredstava za unapređenje kvaliteta nastave i talente.

Kriterijumi za učenike će se, između ostalog, odnositi na: uspjeh u školi, nagrade na takmičenjima u prethodnoj godini, osvojenju medalju na državnom sportskom takmičenju u organizaciji Crnogorskog školskog sportskog saveza u prethodnoj godini, članstvo u reprezentaciji, članstvo u učeničkom parlamentu, vannastavne aktivnosti i drugo, čime se pokazuje da smo i dalje čvrsto na staništu da ne treba uzimati u obzir samo i isključivo uspjeh u školi, već svestranost, talente i interesovanja djece.

Kada je riječ o kriterijumima za nastavnike, pored ostalog, vrednovaće se autorstvo udžbenika i nastavnog sredstva, učešće u komisijama za izradu predmetnih i obrazovnih programa, recenzija udžbenika i nastavnog sredstva, izvođenje nastave na stranom jeziku, mentorstvo učenicima koji su osvojili neko od prvih tri mjesta na takmičenjima, autorstvo i realizacija programa stručnog usavršavanja nastavnika, učešće u vannastavnim aktivnostima,

objavljivanje rada u stručnom časopisu, učestvovanje u projektima koji su podržani od strane relevantnih međunarodnih organizacija ili relevantnih nacionalnih institucija, stručno usavršavanje i drugo.

I ove godine jedan dio nagrada iz Fonda biće dodijeljen po automatizmu, nezavisno od Konkursa, i to svim onim učenicima koji su osvojili neko od prvih tri mjesta na državnom takmičenju u organizaciji Ispitnog centra Crne Gore i Centra za stručno obrazovanje Crne Gore, te međunarodnom takmičenju u koordinaciji Ispitnog centra Crne Gore.

Ovogodišnju selekciju vršiče komisija sastavljena od predstavnika Sindikata, nevladinog sektora, Zavoda za školstvo, Centra za stručno obrazovanje, Ispitnog centra, Unije srednjoškola, Ministarstva prosvjete, škola, a na čelu Komisije biće prof. dr **Predrag Miranović**, predsjednik Centra za doktorske studije Univerziteta Crne Gore.

Lj. V.

Obuke nastavnika za inkluzivnu praksu u stručnom obrazovanju DA SVI UČENICI STEKNU STRUČNE KVALIFIKACIJE

Obuku za stimulativno okruženje za učenje prošlo 29 zaposlenih iz 13 škola u Crnoj Gori. Oni su upoznati sa specifičnostima okruženja učenika sa posebnim obrazovnim potrebama i Roma

U okviru projekta „Unapređenje obrazovnih programa i usluga u cilju zadovoljavanja potreba marginalizovanih grupa“ održane su obuke o modularizovanim planovima i programima, o inkluzivnom i stimulativnom okruženju za učenje, te prevenciji odustajanja od škole. Ciljevi i rezultati ovih edukativnih aktivnosti predstavljani su na konferenciji za novinare.

Obuci o modularizovanim nastavnim planovima i programima prisustvovali su nastavnici iz više od 30 stručnih škola u Crnoj Gori. Njima su tom prilikom predložene mogućnosti da svi učenici steknu različite nivoe stručnih kvalifikacija. Na taj način se obezbjeđuje da đaci iz različitih grupa, koji ne mogu savladati cjelokupan stručni program, dobiju sertifikate nižih kvalifikacija koji im mogu pomoći da se zaposle.

Obuku za stimulativno okruženje za učenje prošlo je 29 zaposlenih iz 13 škola u Crnoj Gori. Oni su upoznati sa specifičnostima okruženja učenika sa posebnim obrazovnim potrebama i Roma.

U fokusu treće obuke bila je prevencija odustajanja od škole. Ukazano je da je rano odustajanje od školovanja jedan od glavnih izazova u obrazovanju učenika koji dolaze iz zajednica Roma i Egipćana. On je ukazao da je samo posljednja epizoda kojoj prethodi niz rizičnih ponašanja ovih učenika, poput ranog braka, prisilnog dječjeg rada. Polaznicima je objašnjeno



kako da bolje identifikuju učenike koji pokazuju rizična ponašanja i da im pomognu da promijene to ponašanje.

Nastavnici koji su učestvovali na ove tri obuke pripremljeni su da budu treneri i oni su svoja znanje i vještine prenijeli kolegama u svojim školama.

Predstavnica projekta **Aleksandra Radoman-Kovačević** ukazala je da značaj ovih obuka nije samo u informisanju učesnika o životnim uslovima i uslovima za sticanje znanja učenika iz romskih zajednica, već i u tome što omogućava razmjenu iskustava u školovanju romskih učenika, odnosno identifikuje najbolje prakse i promovira njihovu primjenu i u drugim stručnim školama.

Miloš Laković, profesor u SSŠ „Spasoje Raspopović“ u Podgorici, istakao je da je obuka za trenere koju je prošao zanimljivo i korisno iskustvo za rad sa marginalizovanim grupama. On je ukazao da je kasnije realizovane radionice sa kolegama iz škola koji su pokazali veliko interesovanje.

Podsjetivši da modularizacija programa omogućava

da učenici s posebnim obrazovnim potrebama i oni koji pripadaju marginalizovanim grupama mogu da, u skladu sa svojim mogućnostima, usvajaju znanja i vještine, osposobljavaju se i dobijaju mogućnost da se zaposle, **Tamara Milić**, načelnica za predškolsko i inkluzivno obrazovanje u Ministarstvu prosvjete, ukazala je da su, zahvaljujući ovim obukama, nastavnici osnaženi da prepoznaju koja su djeca u riziku da napuste školu, ali i da primjenjuju prilagođene modularizovane programe, tj. praktično realizuju Individualni tranzicioni plan 2 (ITP2) koji podržava i olakšava pripremu djece za tržište rada.

Glavni korisnici ovog projekta su Ministarstvo prosvjete, Centar za stručno obrazovanje, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Program sufinansira Evropska Unija i dio je obaveza koje je Vlada Crne Gore preuzela u vezi sa pretpripravnim statusom u Evropskoj uniji.

Lj. V.

Uručene nagrade pobjednicima književnog konkursa „Čovjek živi dok ga po dobru pominjemo“

KROZ MAŠTU I SNOVE POKAZALI VELIKI TALENAT

Na konkurs je pristigao 101 rad – 80 radova iz poezije i 21 rad iz proze, iz 16 opština iz Crne Gore: Bara, Berana, Andrijevice, Cetinja, Ulcinja, Žabljaka, Podgorice, Nikšića, Pljevalja, Danilovgrada, Tuzi, Rožaja, Herceg Novog, Kotora, Gusinja i Plava



U Plavu su na prigodnoj svečanosti uručene nagrade pobjednicima Državnog književnog konkursa „Čovjek živi dok ga po dobru pominjemo“ koji je SMS „Bećo Bašić“ raspisala povodom 82 godine od rođenja književnika Huseina Bašića za učenike srednjih škola u dvije kategorije – poezija i proza.

Nagrade su trebale biti uručene na Međunarodni dan knjige i autorskih prava, 23. aprila, ali je svečanost odložena zbog vanredne situacije izazvane virusom korona.

Prvo mjesto u konkurenciji mladih pjesnika pripalo je **Teodori Čukić**, učenici IV-2 Gimnazije „Panto Mališić“ – Berane (mentorka **Ljerk Petković**). Drugo dijele **Ervin Omeragić**, učenica III-4 SMS „Bećo Bašić“ – Plav (mentorka **Senada Đešević**) i **Andela Miljenović**, učenica III-2 Srednje stručne škole Cetinje (mentorka **Danica Ivanović**).

Treće mjesto dijele **Ernad Bećirović**, učenik IV-a

Medrese „Mehmed Fatih“ – Tuzi (mentorka **Sabina Ličina**) i **Vasilisa Ilinčić**, učenica I-10 Srednje ekonomske škole „Mirko Vešović“ – Podgorica (mentorka **Snežana Draganić**).

Prvo mjesto u kategoriji proze pripalo je **Strahinji Bojoviću**, učeniku I-2 Gimnazije Petar I Petrović Njegoš – Danilovgrad (mentorka **Nada Bajović**), drugo **Sari Tadić**, učenici III-a Gimnazije „Slobodan Škerović“ – Podgorica (mentor **Dragoljub Pajović**). Treće dijele **Kanisa Šabotić**, učenica IV-3 Gimnazije „30 septembar“ – Rožaje (mentorka **Mirsada Bibić-Šabotić**) i **Anja Bulajić**, učenica III-a SMS „Ivan Goran Kovačić“ – Herceg Novi (mentorka **Mare Vujanović**).

Specijalno su pohvaljeni radovi **Lene Marković**, učenice Gimnazije Kotor (mentorka **Ljiljana Odža**) i **Nade Dubak**, učenice Srednje mješovite škole iz Andrijevice (mentorka **Maja Folić**).

Na konkurs je pristigao 101 rad – 80 radova iz

poezije i 21 rad iz proze, iz 16 opština iz Crne Gore: Bara, Berana, Andrijevice, Cetinja, Ulcinja, Žabljaka, Podgorice, Nikšića, Pljevalja, Danilovgrada, Tuzi, Rožaja, Herceg Novog, Kotora, Gusinja i Plava.

Poseban doprinos kursu dala je Gimnazija iz Kotora iz koje poslato 17 radova. Učesnike je ocjenjivao žiri u kojem su bili **Senada Đešević** (predsjednica), **Jasmina Srdanović**, **Božidar-ka Došnjak** i **Svetlana Božović** (članovi).

Nagrade su uručili direktor SMS „Bećo Bašić“ **Rifat Balić** i profesorice Senada Đešević i Jasmina Srdanović. „Zadovoljstvo mi je da istaknem da su mladi stvaraoci u svojim radovima kroz maštu i snove pokazali veliki talenat, zrelost, ozbiljnost i poštovanje prema svojoj otadžbini i narodu kojem pripadaju, kao i prema književnosti i umjetnosti uopšte, te književniku Huseinu Bašiću“, kazala je Senada Đešević.

Lj. V.

Šehović otvorio adaptiranu sportsku školsku salu u Plavu PROJEKAT VRIJEDAN 110.000 EURA

U okviru adaptacije zamijenjen parket u cjelosti, ugrađen novi sistem rasvjete, saniran je krov, a plan je da u narednom periodu budu rekonstruisane i tribine

U adaptaciju sportske sale Srednje mješovite škole „Bećo Bašić“ u Plavu uloženo je 110.000 eura, a za rekonstrukciju školske zgrade, koja je ugovorena sa Evropskom investicionom bankom (EIB), i koja bi trebalo da se realizuje tokom naredne godine, obezbijeđeno je preko 100.000 eura. Ovo je samo jedan u nizu projekata koji je u oblasti školske infrastrukture uspješno realizovan na teritoriji ove opštine, ali i dokaz posvećenog odnosa Ministarstva prosvjete i Vlade u cjelini prema sjeveru države“, istakao je ministar prosvjete dr **Damir Šehović** prilikom svečanog otvaranja ovog objekta u Plavu.

On je, kako stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete, kazao da je u okviru pomenute adaptacije zamijenjen parket u cjelosti, ugrađen novi sistem rasvjete, saniran je krov, a plan je da u narednom periodu budu rekonstruisane i tribine.

„Raduje me što ovo neće biti jedina ulaganja u ovu

školu. U sljedećoj kalendarskoj godini planirana je rekonstrukcija školskog objekta, a za ovaj projekat već su stvorene pretpostavke budući da je novac obezbijeđen i urađena projekta dokumentacija“, rekao je Šehović.

On je podsjetio na još jedan kapitalno važan projekat u ovoj opštini, za koji je novac obezbijeđen, a realizacija ugovorena u saradnji sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope (CEB):

„Riječ je o izgradnji novog vrtića vrijednog preko milion eura, koji će značajno unaprijediti uslove i

kapacitete za boravak plavskih mališana. Takođe, u Vojnom Selu izgradili smo potpuno novu školu vrijednu 230.000 eura, rekonstruisali smo dva područna odjeljenja OŠ „Petar Dedović“ u Murini, u selima Velika i Gornja Ržanica, ukupne vrijednosti oko 60.000 eura. Pomenuti projekti, uz nekoliko drugih manjih investicija, čine da je vrijednost uspješno realizovanih investicija Ministarstva prosvjete u obrazovnu infrastrukturu u ovom kraju na nivou od preko milion eura“, kazao je Šehović.

Lj. V.



Izazovi u školskoj 2020/2021. godini

NASTAVA I U ŠKOLI I ONLAJN TEČE BEZ ZASTOJA I PROBLEMA

Mjere bile neophodne, jer je u ovim okolnostima prioritet zdravlje, a uz dobru organizaciju ostalo je nadoknadivo izvanredan odnos roditelja – uvažavaju i pridržavaju se svih preporuka i dogovora



Olivera Vukotić



Biljana Čulafić



Mirjana Bošković

Školska godina počela je 1. oktobra. Nastava je organizovana prema planu koje je uradilo Ministarstvo prosvjete. Javnost je na to različito reagovala. O tome kako su zadovoljni aktuelnim modelom i kako sve to funkcionije u školama, razgovarali smo sa direktoricama osnovnih škola „Olga Golović“ u Nikšiću, „Vlado Milić“ i „Radojica Perović“ u Podgorici.

Naše sagovornice su saglasne da su, s obzirom na epidemiološku situaciju ove mjere i predviđeni način rada bili neophodni.

„S obzirom na trenutnu situaciju mišljenja sam da je ovo dobar model. Veoma je važno da učenici prvog ciklusa rade svakodnevno sa učiteljima u učionici a posebno je to važno za učenike prvih razreda kojima je ovo prvi susret sa školom i učiteljima“, smatra direktorica OŠ „Olga Golović“ **Olivera Vukotić**.

Ona kaže da je ova vaspitno-obrazovna ustanova imala dovoljno vremena za pripremu.

„Čim smo dobili instrukcije Ministarstva prosvjete održali smo sastanke na svim nivoima i krenuli sa pripremom plana organizacije. Imamo prostora za ovakav vid nastave. Radimo u tri smjene“, rekla je Vukotićeva.

I direktorica OŠ „Vlado Milić“ **Biljana Čulafić** smatra da su, s obzirom na epidemiološku situaciju i procjenu kompetentnih institucija, ove mjere bile neophodne, te da je u ovim okolnostima prioritet zdravlje, a uz dobru organizaciju ostalo je nadoknadivo.

Prema njenim riječima, škola se dobro pripremila za realizaciju nastave, a eventualni previdi u organizaciji

biće rješavani u hodu, o čemu su se dogovorili sa svim učesnicima u procesu, posebno sa roditeljima.

Ova škola ima dovoljno prostora da realizuje nastavu na preporučeni način. Rade u dvije smjene, u svakoj smjeni po dvije grupe učenika. Ukupno, nastava traje od 7 i 30 do 18,10 sati.

Zajedno do najboljih rješenja

Direktorica OŠ „Radojica Perović“ **Mirjana Bošković** kaže da ovaj model nastave sigurno nije najbolji za sve, pa smim tim se ne može reći da je sasvim dobar, ali ako to nije redovna nastava u školi i svaki drugi model imao bi svoje nedostatke.

„U školi smo se, prema preporučenom modelu, organizovali najbolje što smo mogli, pa nastava i konsultacije teku bez problema. Uradili smo sve što je bilo neophodno da ispoštujemo preporuke IJZCG koje su sadržale striktna pravila o broju učenika u odjeljenju, kao i mjere zaštite i prevencije. U kratkom roku napravili smo novi raspored smjena i održali roditeljske sastanke na kojima je roditeljima predloženo na koji način će se odvijati nastava u narednom periodu. Formirali smo tim sačinjen od predstavnika odjeljenjskih vijeća od prvog do devetog razreda, i zajedno napravili uputstvo o načinu izvođenja nastave, kako u školi, tako i onlajn. Saslušali smo i uvažili sugestije nastavnika i zajedno došli do najboljeg rješenja. Spremnii smo da sve manjkavosti rješavamo u hodu, u najboljem interesu učenika i nastavnika“, ističe Boškovićeva i dodaje da ova

škola ima 1.720 učenika i spada među veće podgoričke osnovne škole.

„I u redovnim uslovima ove godine bismo radili u četiri smjene, a izazov je u novim okolnostima bio utoliko veći što se odjeljenja dijele na dvije grupe. Ipak smo uspjeli da nastavu organizujemo kroz rad u četiri smjene i u svakoj smjeni dvije grupe (7.30 do 12.35 sati; 8.00 do 12.00; 12.30 do 16.30h; 13.00 do 18.10 sati), a da u periodu nakon 12.30 imamo pet do šest slobodnih učionica predviđenih za konsultacije sa učenicima koji nastavu prate onlajn“, rekla je ona.

Raspored časova jedan od težih zadataka

Naši sagovornici ukazuju da je pripremanje rasporeda časova bio jedan od težih zadataka.

„Ovo će biti zahtjevan period za nastavnike. Mi smo pripremili raspored imajući u vidu sve njihove obaveze, što nije bilo lako, ali mislim da je raspored detaljno i kvalitetno urađen“, ističe Olivera Vukotić.

„Raspored smo prilagodili ovim okolnostima. Učenici V i VI razreda nastavu pohađaju popodne, tako da nastavnici imaju vremena da prije podne rade od kuće, a kasnije izvode nastavu u školi. Vodili smo računa o opterećenosti ovih kolega tako da je raspored prilagođen (u najvećoj mogućoj mjeri) upravo njima koji izvode nastavu u oba ciklusa“, veli Biljana Čulafić.

Direktorica Bošković ocjenjuje da je osmišljavanje rasporeda časova zahtjevan posao koji iziskuje vrijeme, trud i umješnost.



OŠ „Radojica Perović“

„Kako je najveći teret posla pao na nastavnike predmetne nastave koji rade i sa šestim razredom, nastavu smo organizovali tako da se onlajn nastava izvodi u jutarnjim časovima u periodu od 7.30 do 11.00 sati, dok šesti razred nastavu u školi pohađa od 13.00. Trudili smo se da časove u školi organizujemo onim danima kada nastavnici imaju manji broj onlajn časova, i da se časovi organizuju u toku jednog ili dva dana, najčešće po principu održavanja blok časova. Na ovaj način smo željeli da kolegama olakšamo, kako ne bi svakodnevno imali i onlajn nastavu i nastavu u školi. Ipak, ako tome dodamo i konsultacije koje su predviđene da se održavaju u školi, jasno je da će neki nastavnici biti gotovo svakodnevno angažovani i u školi i onlajn“, ističe ona.

Obezbijedene tehničke mogućnosti

Direktorice ukazuju da većina nastavnika ima tehničke mogućnosti, a ukoliko bude problema te vrste moći

će da rade iz škole u predviđenom periodu. U OŠ „Olga Golović“ obezbijedili su prošle godine da svaka učionica ima internet, najveći broj ima i računar, tako da tu neće biti problema.

Direktorica Čulafić kaže da svi nastavnici imaju tehničke mogućnosti za realizaciju nastave na daljinu.

„Kod dijela nastavnika, čija djeca takođe uče od kuće, izazov je da usklade korišćenje računara, jer u najvećem broju slučajeva porodica ima jedan računar. Takođe, postoji mogućnost da se umjesto računara koristi telefon, ali za neke sadržaje to nije dobro rješenje. U slučaju da nastavnik ne može realizovati nastavu od kuće, to može uraditi iz škole, gdje nam je na raspolaganju 20 računara“, smatra ona.

Mirjana Bošković kaže da se prilikom odabira platformi za onlajn učenje vodi računa o tehničkim mogućnostima kako nastavnika, tako i učenika. „U vremenu kada se od kuće i uči i radi nije jednostavno organizovati poslove, ukoliko porodica posjeduje samo jedan računar. Ako je internet veza loša to je dodatno opterećenje. U tom smislu naši nastavnici imaju mogućnost da koriste računare u školi, ukoliko u kućnim uslovima nemaju adekvatne uslove za rad“, ističe ona.

Odgovorni i đaci i roditelji

Dobra priprema doprinijela da početak školske godine bude uspješan.

„Zadovoljni smo početkom školske godine. Sve je prilično dobro organizovano. Djeca su blagovremeno

dobila rasporede časova, grupa i učionica u kojim će slušati nastavu tako da nije bilo nedoumica i gužvi. Na vratima učionica je vidno istaknuto koje odjeljenje u pomenutoj učionici sluša nastavu tako da su se djeca lako snašla. Po našoj preporuci djeca dolaze u školu malo ranije tako da uspijevamo da svima izmjerimo temperaturu i propratimo da li su dezinfikovali ruke. Učenici koji rade od kuće su dobili raspored online časova kao i raspored konsultacija sa kojim smo počeli već u ponedjeljak. Vodimo urednu evidenciju o dolasku učenika kao i o onoj djeci koja su trenutno u izolaciji kako bi im se omogućio kvalitetan rad od kuće. Zaposleni i djeca poštuju sve mjere koje je propisao Institut za javno zdravlje“, ocjenjuje Olivera Vukotić.

Sličnog stava je i Biljana Čulafić.

„Uprkos strepnji i nedoumicama, pokazalo se da su dobra priprema, organizacija i uključenost svih zaposlenih ključ za uspješnost. Slobodno možemo reći da nastava, i u školi i onlajn, teče bez zastoja i problema. Strah da će djeca negodovati zbog nošenja maski bio je neosnovan. Svi su vrlo odgovorni, sve mjere se poštuju. Moram istaći i izvanredan odnos roditelja – uvažavaju i pridržavaju se svih preporuka i dogovora, što je nama u školi od velike pomoći. Ministarstvo prosvjete je obezbijedilo dovoljnu količinu dezinfekcionih sredstava. Kad uzmemo u obzir sve navedeno, mi u školi možemo u potpunosti da se posvetimo poslu“, ističe ona.

Lj. V.

DIGITALNE KOMPETENCIJE NASTAVNIKA

Zbog relacijacije nastave na daljinu u posebnom fokusu su digitalne kompetencije nastavnika.

Direktori škola smatraju da ni u tom dijelu neće biti problema.

„Većina nastavnika posjeduje digitalne kompetencije potrebne za ovakav vid nastave. Dio naših nastavnika, njih 15, je pohađalo obuku koju je organizovalo Ministarstvo prosvjete, a organizovana je u školi“, naglašava direktorica Olivera Vukotić.

„Sticajem okolnosti, kako smo i tokom proljeća nastavu izvodili na daljinu, nastavnici su unaprijedili digitalne kompetencije. U međuvremenu smo, u organizaciji Ministarstva prosvjete, a i u školi, prošli obuku za korišćenje Tims aplikacije u nastavi. U školi je obuku realizovala ICT koordinatorica Milica Marković“, kaže direktorica **Biljana Čulafić**.

„Naš kolektiv ima veliki broj mladih ljudi koji lakše prihvataju novine koje sa sobom nose digitalne tehnologije. I kod starijih kolega postoji želja da koriste neke od ponuđenih platformi za učenje. U skladu sa tim svi naši nastavnici su prošli obuku za korišćenje Microsoft Teams-a koji već koristi određen broj kolega. Ostali kombinuju rad preko Vibera, Google classrooma, Zooma“, naglašava Mirjana Bošković.

U OŠ „Ilija Kišić“ održan sajam asistivne tehnologije

PODRŠKA INKLUZIVNOM PROCESU

Direktorica Snežana Mirković: U školi se intenzivno radi na poboljšanju kvaliteta uslova i osavremenjivanju nastave kako u integrisanim odjeljenjima, tako i za učenike u inkluzivnom procesu



U Osnovnoj školi „Ilija Kišić“ iz Zelenike održan je sajam asistivne tehnologije i svečano otvoren asistivni kabinet.

„Cilj sajma bio je da se promoviše asistivna tehnologija, to jest njena primjena i izrada. Škola domaćin je bila organizator i jedini izlagač na sajmu. Asistivna sredstva koja su izrađena u našoj školi i industrijska pomagala napravljena su od materijala koji su u funkciji rehabilitacije i rehabilitacije psihomotornog statusa učenika i što uspješnijeg ovladavanja ciljevima školskog

programa“, kaže direktorica **Snežana Mirković**.

Ona ističe da se, polazeći od činjenice da djeca sa smetnjama iz autističnog spektra najčešće imaju komunikacijske poteškoće, javila potreba da se prave materijali shodno učeničkim potrebama. Tako su nastale „bazy hand“ table, tihe knjige, slikovnice, puzzle... i drugi komunikacijski materijali i sredstva koja omogućavaju da se lakše izrazi misli, želje i potrebe.

„Asistivni materijal kojim škola trenutno raspolaže pospješuje supinaciju i pronaciju šake, abdukciju i adukciju

ruku i šake, podstiče stabilizaciju vizuomotorne kontrole, utiče na razvijanje logičkog mišljenja i zaključivanja, pospješuje poboljšanje osnovnih matematičkih vještina, taktilno-perceptivne stimulacije, stabilizuje i produžava kvalitet pažnje, utiče na poboljšanje specifičnih vještina čitanja i pisanja, potpomaže bogaćenje rečeničkog fonda kao i ovladavanje svakodnevnim aktivnostima“, naglašava direktorica Mirković.

OŠ „Ilija Kišić“ u sklopu integrisanih odjeljenja, ima i senzornu sobu, tj. prostoriju koja pomaže

stimulaciju čula sluha, vida, dodira i mirisa. Učenici sa poremećajem senzorne integracije mogu da istraže i razviju svoje senzorne vještine, da se relaksiraju i oslobode napetosti. Od ove školske godine imaju i motornu sobu. Ministarstvo sporta opremilo je prostoriju koja je dobijena indeksom inkluzivnosti, a koja služi za podsticaj i korekciju motoričkog razvoja, razvijanje koordinacije gornjih i donjih ekstremiteta, poboljšanje i stabilizaciju balansa, brzine, izdržljivosti, motornog planiranja i reagovanja, kao i jačanja

muskulature čitavog tijela. Trim traka, sobni bicikl, nordijski bicikl, lopte za balans, balanseri, medicinske lopte i neklizajuće podloge dio su motornog mobilijara.

„U školi se intenzivno se radi na poboljšanju kvaliteta uslova i osavremenjivanja nastave kako u integrisanim odjeljenjima, tako i za učenike u inkluzivnom procesu. Rad u našoj školi prati stručni tim defektologa sa bogatim iskustvom, a otvaranjem asistivnog kabineta omogućena je intenzivnija saradnja sa svim vaspitno-obrazovnim institucijama i institucijama koje sprovode vaspitni

program. Naš stručni kadar će kroz različite edukacije i druge oblike saradnje, a uz pomoć asistivnog materijala, podržati nastavnike i olakšati im rad, tj. pružiti praktična znanja koja su neophodna u radu sa djecom sa smetnjama u inkluzivnom procesu“, kaže Snežana Mirković, i zaključuje da će u ovoj vaspitno-obrazovnoj ustanovi nastaviti da prate aktuelnosti u inkluzivnom obrazovanju i svakodnevno se usavršavati kako bi škola bila dobro i sigurno okruženje za sve učenike i po „mjeri djeteta“.

Lj. V.

OŠ „Aleksa Bećo Đilas“ u Ravnoj Rijeci

REKONSTRUKCIJA VRIJEDNA TRISTA HILJADA EURA

Zbog aktuelnih radova nastava se realizuje u Područnoj ustanovi Slijepač Most. U tom cilju i taj objekat je rekonstruisan



■ OŠ „Aleksa Bećo Đilas“



Utoku je rekonstrukcija OŠ „Aleksa Bećo Đilas“ u Ravnoj Rijeci kod Bijelo Polja.

Kako kaže direktor ove vaspitno-obrazovne ustanove mr **Nebojša Korać**, radi se o značajnom projektu koji obuhvata cjelokupnu rekonstrukciju školske zgrade. Predviđena je zamjena krovnog pokrivača, kompletne elektroinstalacije, zamjena spoljašnje i unutrašnje

stolarije, postavljanje spoljašnje izolacije i fasade i oblaganje unutrašnjih zidova. Takođe, planirana je rekonstrukcija višenamjenske prostorije, tj. sale, kao i uvođenje centralnog grijanja.

Radovi teku planiranom dinamikom, a za tu namjenu biće utrošeno 300.000 eura, koje je obezbijedila Ambasada SAD u Podgorici.

„Rekonstrukcija je počela u septembru iako je

planirana mnogo ranije. Odlagali smo je više puta zbog epidemiološke situacije. Radovi su već poodmakli i trenutno rade tri tima. Dosta toga je već urađeno, pa se nadamo da ćemo, ukoliko se nastavi ovom dinamikom, već drugo pologodište dočekati u novim prostorijama“, ističe Korać.

Zbog aktuelnih radova nastava se realizuje u Područnoj ustanovi Slijepač

Most. U tom cilju i taj objekat je rekonstruisan.

„Ograničeni smo sa prostorom, jer imamo svega tri prostorije na raspolaganju. Ipak, uz pomoć prijatelja škole rekonstruisali smo objekat i pripremili ga za oko 160 učenika. Rad u školi organizovan je u četiri smjene – od šest do 17 časova. Uspjeli smo da se dobro organizujemo, čuvajući zdravlje djece i

zaposlenih. Najteže je organizovati prevoz učenika, jer imamo samo jedan kombi koje nije velikog kapaciteta. I tu se nekako snalazimo. Povećan je broj vožnji u toku dana i na taj način smo obuhvatili svu djecu“, rekao je Korać.

On je kazao da je uz finansijsku podršku Ministarstva prosvjete rekonstruisana i Područna ustanova u Jabučnom.

„Uloženo je 14.000 eura. Potpuno su renovirane tri prostorije i promijenjen je krov, tako da je to sada jedan moderan objekat koji će biti funkcionalan narednih nekoliko decenija“, istakao je Nebojša Korać, naglašavajući da je jedan od ciljeva da mlade zadrže na selu.

Lj. V.

„Antigona 2.0“, nova predstava učenika Gimnazije „Petar I Petrović Njegoš“

PRAVDOLJUBLJE I ODANOST KAO MJERA ŽIVOTA

Miroslav Minić, profesor crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti: Zanimalo me je da od njih čujemo ko su današnje Antigone, koji su problemi kod mladih, šta žele da mijenjaju, šta ih boli, šta im smeta...? Shvatio sam da je najbolje da „Antigona“ bude polazište, da nam oni ispričaju svoje priče podstaknute našim razgovorima i tako napišu originalni dramski tekst



■ „Antigona 2.0“

Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ u Danilovgradu već duže vrijeme je poznata kao rasadnik talenata, te kao ustanova koja polaže i na razvoj umjetničkog senzibiliteta kod svojih učenika. Jedno od njenih najprepoznatljivijih lica svakako je **Miroslav Minić**, profesor crnogorskog – srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti. Nakon što je sa svojim učenicima privukao pažnju tematskim izložbama i predstavom koja problematizuje pitanje lične odgovornosti u kontekstu širenja međuljudske tolerancije i suzbijanja predrasuda, Minić potpisuje predstavu pod nazivom „Antigona 2.0“. Riječ je o komadu nagrađenom na konkursu za najbolji dramski tekst 1. Festivala srednjoškolskog teatra „Dijalog 2020“, u organizaciji Srednje mješovite škole u Golubovcima, uz podršku Ministarstva prosvjete Crne Gore.

Predstava je već nekoliko puta odigrana pred publikom, u specifičnim epidemiološkim uslovima, a Minić ističe kako ovo nije niti prvi, niti jedini projekat u kojem su učenici danilovgradske gimnazije uspješno pokazali da mogu, znaju, a i umiju da iskustva sa časa prenesu izvan učionice.

„Veoma su nam važne vannastavne aktivnosti, jer smo svjesni da tako učenici i učenice pokazuju svoje talente, ali i želju da primijene ono što znaju. Prije tri godine osmislili smo predstavu 'O čutanju i drugim imitacijama sreće', koja je pobijedila na Festivalu dramskih amatera u Bijelom Polju i koja je predstavljala Crnu Goru na festivalima u Trebinju i Ubu. Igrali smo je na 'Barskom ljetopisu', FIAT-u, u Kotoru, u 'Zetskom domu' na Cetinju, u KIC-u 'Budo Tomović', danilovgradskom Centru za kulturu. Od tada želim da nešto novo napravim sa učenicima. Sofokova 'Antigona' je dramski tekst koji čitaju prvaci. Bez obzira na vremensku distancu, đaci se lako identifikuju s Antigonom i prihvataju njena uvjerenja. Jasno im je da su pravdoljublje i odanost jedina prava mjera života. Na

času pričamo o tragičkoj krivici, tragičkom junaku, katarzi, antijunaku... Stoga sam želio da scenski ispitujemo mitsku priču iz Sofoklovog komada, ali da to ipak bude interpretacija. Znao sam da će Sofoklov literarni iskaz biti veoma inspirativan učenicima i učenicama. Tekst je nastao kao odgovor na konkurs prvog Festivala srednjoškolskog teatra 'Dijalog 2020', koji je organizovala Srednja mješovita škola iz Golubovaca. Kako su uslovi konkursa zahtijevali da se napiše originalni dramski tekst, predložio sam da radimo neku savremenu Antigonu, ne znajući kuda će nas kreativnost povesti. Zato sam tekst i nazvao 'Antigona 2.0', uz oznaku za novu verziju, neki novi apdejt... a odmah sam osjetio njihovu istinsku stvaralačku strast“, kaže on.

Spona između antike i današnjeg trenutka

Izazov je bio uhvatiti se u koštac sa ovim dramskim klasikom, pogotovo imajući u vidu da ga izvode srednjoškolci. Kako navodi idejni tvorac ove savremene verzije, „želio sam da u projektu učestvuju mladi, pametni, buntovni, kreativni ljudi, koji imaju šta da kažu, a opet da su potpuno različiti“.

„Sami tekst predstave nastao je tokom proba i razgovora s njima. To je bila svojevrsna radionica. Ponovo su čitali Sofoklovu 'Antigonu', analizirali smo tekst, pričali o likovima, o sadašnjem vremenu. Zanimalo me je da od njih čujemo ko su današnje Antigone, koji su problemi kod mladih, šta žele da mijenjaju, šta ih boli, šta im smeta...? Shvatio sam da je najbolje da 'Antigona' bude polazište, da nam oni ispričaju svoje priče podstaknute našim razgovorima i tako napišu originalni dramski tekst. Niko od njih više nije bio ni Hemon, ni Ismena, ni Kreont, svi su bili protagonisti – svi su bili Antigone. Redale su se teme: biti u Antigoninoj koži, osjećaj zaboranosti, ljudska prava i slobode, netrpeljivost, ponos, tržišna orijentisana

svijest... Tako smo zakoračili u svijet dokumentarnog teatra, verbatim teatra. I došli smo do toga da Antigone, iz svog ugla, govore autentične priče o vršnjačkom nasilju, rodnoj diskriminaciji, problemima tinejdžera, pitanju slobode, o današnjim istinskim vrijednostima i pitanju egzistencije. Hor nam je poslužio kao spona između antike i današnjeg trenutka, gdje između njihovih monologa publika dobija informacije o antičkom teatru i svim odrednicama i vezama sa sadašnjim trenutkom. Niko ne izgovara: 'Za ljubav, a ne za mržnju – ja sam rođena', ali ta rečenica lebdi nad svima nama“, ističe Minić.

Ono što je posebno važno, u kontekstu epidemije koronavirusa, jeste činjenica da su mladi glumci i glumice, predvođeni svojim mentorom, uspjeli da izvedu predstavu nekoliko puta uz poštovanje svih epidemioloških mjera.

„Planirali smo prve probe sredinom marta i došao je taj trenutak kad smo prešli na onlajn nastavu. Svi se toga sjećamo, ne bih dužio, ali u jednom trenutku sam ih pozvao i rekao – zašto ne bismo krenuli s onlajn probama, zašto to vrijeme kada smo kod kuće i kada ne možemo da izađemo ne iskoristimo da stvaramo predstavu. I tako su počele te probe. Prvo čitanjem, a onda smo krenuli s pravim probama“, naglašava Minić, dodajući: „Potom smo dobili informaciju da smo pobijedili, dobili nagradu za najbolji dramski tekst na konkursu Festivala 'Dijalog 2020'. Odlučio sam da mizanscen bude prilično statičan, da ne rizikujemo i da poštuemo sve epidemiološke mjere koje je preporučio NKT. Želio sam da svi učenici budu na distanci, a da publika sve vrijeme vidi njihovu povezanost. 'Antigona 2.0' je spoj rok koncerta, kabareja i klasičnog teatra.“

Premijera se desila na Festivalu internacionalnog alternativnog teatra u Podgorici, poznatom po publici prefinjenog ukusa i znalačkog posmatranja repertoara.

To je za ansambl bio dodatni izazov.

„Kad smo saznali da će premijera biti na tako značajnom festivalu – FIAT-u, bili smo presrećni“, priznaje Miroslav Minić, i dodaje: „Znali smo da će biti zahtjevnija publika i da moramo imati ozbiljnu predstavu, iako je to srednjoškolska predstava i niko od nas nije profesionalac. U publici su bili prijatelji, rodbina, kolege, ali i dramski umjetnici. I prije premijere imali smo ogromnu podršku, kako od organizatora FIAT-a, tako i od profesionalnih reditelja, glumaca, muzičara. U svim medijima je bila informacija o predstavi, davali smo izjave, intervjuje, najavili su nas kao prvu pozorišnu premijeru u Podgorici od početka pandemije. Svi su nam čestitali, a mnogi su nas pitali kad ćemo je ponovo igrati u glavnom gradu. Mnogo nas je obradovala pozorišna kritika Stele Mišković, koja je objavljena u Pobjedi, u kojoj kaže: 'Predstava Antigona 2.0 osvježuje zanemarenost mladih kao pozorišne publike u Crnoj Gori i ukazuje nam na neophodnost kreiranja ovakvih projekata.“

Uvršteni u zvanični repertoar festivala u Valensiji

Nakon nekoliko izvođenja na domaćim pozornicama, stiglo je veliko priznanje: predstava je uvrštena u zvanični repertoar festivala Mostra Viva del Mediterrani u Valensiji.

„Nakon Podgorice, predstava je igrana na kulturnoj, Velikoj sceni Centra za kulturu



■ Miroslav Minić

u Tivtu. Na sceni na kojoj sam gledao poznate predstave ne samo iz Crne Gore, već i iz regiona. Nakon toga, igrali smo u danilovgradskom Centru za kulturu, među kolegama i učenicima. To nam je tek bilo važno i divno iskustvo. A selekcija prestižnog festivala u Valensiji – dokaz da se može u teškim vremenima stvarati, da smo svi bili veoma odgovorni: čuvali se, brinuli jedni za druge, a napravili predstavu. Da nam nije bio potreban novac, da smo željeli da osjetim dah teatra... Da smo se tokom pandemije jedino zarazili čitanjem, pisanjem, igranjem, pravljeno predstave... I da može jedna srednjoškolska predstava oduševiti Špance toliko da nas selektuju u program Festivala. Nažalost, zbog pandemije i situacije u Španiji i u Crnoj Gori nismo putovali – 15. oktobra.

U Centru za mlade 'Algirós' u Valensiji emitovan je snimak predstave s prevodom na španski jezik. Već dobijamo pozive za igranja u Crnoj Gori. Kontaktirali su nas iz regiona – ali pričekamo. Korona nas je naučila da ne planiramo – od početka nas je pratila neizvjesnost. Jedino šta je sigurno jeste da će svako izvođenje služiti na radost protagonistima, meni i publici“, ističe sagovornik „Prosvjetnog rada“.

Do nekih boljih vremena, nadamo se da će predstava „Antigona 2.0“ i dalje izazivati interesovanje ljubitelja pozorišne umjetnosti, te da u ansamblu koji čine Filip Čuković, Nikolina Dobro, Vasilije Marunović, Savo Šćepanović, Irena Kandić i Miloš Smolović – kriju buduće glumačke zvižde.

N. N.

VOLIM SA ĐACIMA DA STVARAM

Profesor Minić ne glasu je kao neko ko umjetničke sklonosti svojih učenika aktivno neguje kroz vannastavnu djelatnost. Pitali smo ga i kako je zadovoljan dosadašnjim interesovanjem, te da li je epidemija osujetila neke dugoročnije planove.

„Drugačije ne umijem. Koliko volim rad u učionici, toliko volim sa đacima da stvaram. Učenici su uvijek zainteresovani. Važno je da ih čujemo, da znamo šta misle, kako tumače određene pojave, kako razumiju, osjećaju“, priča on. „Tokom prošle školske godine radili smo kolaže, očekivali smo da ćemo imati četvrtu izložbu 'Dnevnik čitanja' – sa novim đacima u Dvorcu Petrovića u Podgorici. Mislio sam i da će moji učenici pohađati Dokuškolu na UnderhillFestu. Planirali smo i da snimimo kratke dokumentarne filmove... Preduzetnički klub 'Monteštrik', koji vodimo profesorica muzičke umjetnosti Tina Janković i ja, trebalo je da se putuje u Plovdiv, na još jedno takmičenje... Ali čekaćemo bolja vremena.“

Kako se Srednja stručna škola u Pljevljima nosi sa pogoršanjem epidemiološke situacije

ODGOVORAN PRISTUP PROBLEMU JEDINI PUT KA NJEGOVOJ RJEŠAVANJU

Miljan Mitrović, direktor: Sve škole na teritoriji Opštine Pljevlja prešle su na onlajn nastavu, osim naše u kojoj se i dalje, po preporukama Ministarstva prosvjete Crne Gore, praktična nastava obavlja u školi i kod poslodavca

Usljed epidemije koronavirusa, sve srednje škole u Crnoj Gori primile su učenike mjesec kasnije u odnosu na ustaljeni datum. Međutim, kako se epidemiološka situacija pogoršavala, u pojedinim gradovima nakon svega nekoliko dana se moralo preći na onlajn nastavu.

Jedna od škola koje su se suočile s takvim scenarijom je i Srednja stručna škola u Pljevljima. Po riječima njenog direktora **Miljana Mitrovića**, ako uzmemo u obzir da zapošljava više od 80 prosvjetnih radnika, te da broji preko 750 učenika, raspoređenih u 32 odjeljenja iz više oblasti (ekonomija, pravo, elektrotehnika, mašinstvo, saobraćaj, ugostiteljstvo, zdravstvo, usluge i šumarstvo), koji pohađaju preko 20 obrazovnih programa, „možemo zaključiti da je organizacija rada veoma komplikovana i u redovnim uslovima“.

„Školska 2020/2021. godina počela je po kombinovanom modelu, đe su svi učenici prvih razreda pohađali nastavu u školi, a učenici drugih, trećih i četvrtih razreda teorijski dio nastave onlajn, dok su praktična znanja i vještine sticali u školi i kod poslodavaca, što su bile i preporuke Ministarstva prosvjete Crne Gore. Nakon uvođenja novih mjera za Pljevlja od strane NKT-a, nastava u Srednjoj stručnoj školi odvija se po drugom vidu kombinovanog modela, u kome je kompletna teorijska nastava prešla na onlajn, a vježbe i praktična nastava se izvode u školi i kod poslodavca (kod kojeg je to moguće). Ako uzmemo u obzir činjenicu da je veliki broj naših sugrađana pozitivan na COVID-19, onda je i razumljivo da je ovo bio jedini način da se spriječi širenje virusa u školi. Sve škole na teritoriji Opštine Pljevlja prešle su na onlajn nastavu, osim naše u kojoj se i dalje, po preporukama Ministarstva prosvjete Crne Gore, praktična nastava obavlja u školi i kod poslodavca“, ističe Mitrović, dodajući: „Ono što je najvažnije za sve, jeste zdravlje. Svi zajedno se moramo potruditi da sačuvamo zdravlje naših učenika, njihovih porodica i nastavnika. Imajući u vidu koliko nastavnici vole svoju profesiju, mislim da to nije u velikoj mjeri uticalo demotivirajuće na njih. Svaki nastavnik pojedinačno daje svoj maksimum kako bi doprinio što boljem prevazilaženju ove situacije. Potrebno je istaći da su opterećeniji nego prethodnih godina, jer ovo nije način rada koji su do sada primjenjivali u učionici. Učenici su u prethodnom periodu (od marta do juna 2020. godine) pokazali zrelost i dokazali da mogu usvajati nova znanja i vještine i na ovaj način. Siguran sam da imaju punu podršku od strane svojih roditelja“.



■ Miljan Mitrović

Brzo prilagođavanje

Odlaganje početka za 1. oktobar u startu je uticalo na organizovanje plana i programa, a dodatnim promjenama doprinio je i potonji prelazak na virtualni model.

„Odlaganjem nastave za 1. oktobar 2020. godine, uprava Škole i nastavnici su dobili na vremenu da bolje i detaljnije organizuju svoje aktivnosti. Samim tim dobili su na vremenu i da se pripreme za prelazak na onlajn nastavu, jer su bili svjesni da može doći i do toga. Još uvijek se praktična nastava obavlja u školi, a ako dođe do pogoršanja situacije, moguće je da će se kompletna nastava obavljati onlajn“, naglašava Mitrović.

Direktor pljevaljske Srednje stručne škole podsjeća i na to kako se njegova ustanova izborila s prvim, proljećnim talasom epidemije.

„Škola je odgovorno pristupila izradi platforme za rad na daljinu i u relativno kratkom roku nastavni kadar je uspio da se prilagodi novom načinu rada. Vjerujem da su problemi koje smo imali zapravo problemi koje su imale sve škole u Crnoj Gori, možda i u regionu, a to je nedostatak računarske opreme i interneta. Ono na šta sam posebno ponosan jeste činjenica da niko od zaposlenih i učenika u tom periodu nije bio pozitivan na COVID-19“, kaže on.

Nakon tako nenadanog iskustva, oprezno se prišlo i pripremanju za novu školsku godinu.

„Pored ustaljenih procedura za pripremu početka školske godine, za ovu godinu urađene su i dodatne pripreme, i to: od Ministarstva prosvjete Crne Gore dobili smo neophodna dezinfekciona sredstva kojima je škola u potpunosti pripremljena za početak nastave; ICT koordinator je, pored postojećih službenih mejlova koje koriste nastavnici, napravio službene mejlove za sve učenike, da bi mogli pristupiti aplikaciji TEAMS; odjeljenjske starješine su formirale svoja odjeljenjska vijeća i uključili nastavnike i učenike; pored redovnog, napravljen je i raspored časova za kombinovanu nastavu, kao i raspored časova za onlajn

nastavu“, naglašava Mitrović.

Imajući u vidu sve novitete i presedane, postavlja se i logično pitanje: da li se nesvakidašnja situacija u kojoj se zateklo kompletno društvo odrazila na interesovanje učenika za stručne škole?

„Iako škola u uslovima pandemije nije bila u mogućnosti da sprovede sve planirane aktivnosti na afirmaciji, odziv učenika bio je na nivou prethodne školske 2019/2020. godine. Ovim brojem novoupisanih učenika jako smo zadovoljni, ako imamo u vidu konstantan odliv stanovništva sa ovog područja, kao i pad nataliteta“, poručuje naš sagovornik.

Važnost dualnog obrazovanja

U novonastalim okolnostima, u kojima su mnogi ljudi suočeni s brojnim egzistencijalnim problemima, čini se da izlaze na vidjelo šanse da se stručne sposobnosti i znanja prikažu u još boljem svjetlu, što bi se moglo nazvati „srećom u nesreći“.

„Segment obrazovanja na koji smo posebno ponosni jeste dualno obrazovanje, po kojem se trenutno u našoj školi obrazuje 21 učenik“, kaže Mitrović. „Pored dualnog obrazovanja, Ministarstvo prosvjete Crne Gore je obezbijedilo stipendije za deficitarna zanimanja i to za 43 učenika drugih i trećih razreda. I jedni i drugi imaju mjesečno novčanu nadoknadu. Na ovaj način promoviramo stručno osposobljavanje učenika, jer je to jedan od stimulišućih faktora pri odabiru zanimanja“.

Nameće se zaključak da je Srednja stručna škola u Pljevljima dobro polazište za izlazak na tržište rada dojučerašnjih učenika.

„Mišljenja sam da je Srednja stručna škola Pljevlja dobra baza za kvalitetan i konkurentan mladi kadar. Određeni broj učenika nakon završetka srednje škole nastavlja sa svojim obrazovanjem, kako u Crnoj Gori, tako i u regionu, dok veliki dio štaka svoja stečena znanja i vještine dokazuje radom u privredi“, zaključuje direktor Mitrović.

N. N.

Na koji način epidemija koronavirusa utiče na najmlađe naraštaje

RASTUĆA POTREBA ZA PSIHOLOŠKOM PODRŠKOM

Dijana Radenović, psihološkinja u JPU „Dina Vrbica“: Djeci su predvidljivost, stabilnost i sigurnost najpotrebnije. Obje situacije (prekid, povratak) su ih suočile upravo sa ovom vrstom gubitka, izgubili su rutinu neophodnu za njihovo postizanje. Efekte je teško izmjeriti bez ozbiljne studije. Šta je tu bilo stresnije i da li je uopšte bilo stresno individualno je pitanje i zavisi od mnogo faktora, a ponajprije od načina funkcionisanja porodice

Djeca, kao najranjivija populacija, posebno su na udaru opšte „pomjerenosti“ koja je zadesila društvo. Na koronavirus jesu otporniji od starijih, ali postavlja se pitanje koliko je otpornost kadra da razvije njihova svijest. Drugim riječima – da li će im neizvjesnost koja prati epidemiju, uz prateće promjene u okruženju (mogućnost odlaska u vrtić, mogućnost druženja sa vršnjacima, rodbinom), negativno i dugoročnije uticati na karakter, shvatanja, odnosno intelektualno sazrijevanje.

Čini se je upravo zbog toga posebna pažnja usmjerena ka psiholozima, ljudima koji sa stručne pozicije mogu pomoći djeci i roditeljima da se na pravi način izbore sa novonastalim okolnostima. Sagovornica „Prosvjetnog rada“, psihološkinja u podgoričkoj Javnoj predškolskoj ustanovi „Dina Vrbica“ **Dijana Radenović**, naglašava da je odgovornost „nešto konstantno kada je posao psihologa u pitanju“.

„Ono što je drugačije u zanimanju, a u kontekstu epidemije, jeste brzo rastuća potreba većine roditelja za ovim vidom podrške, što je glasan indikator da je upravo njima potrebna najveća podrška i zbrinjavanje i da je neophodno ovakve servise razvijati i učiniti ih lako dostupnim svima. Ovaj trend je globalan i ta činjenica živo bitni efekti epidemije po mentalno zdravlje“, navodi ona.

Promjene u ponašanju

Najčešći upiti prema njoj kao stručnom licu jesu oni koji se tiču promjena u ponašanju djece.

„A to je obično zavisno od uzrasta i načina na koji su navikli da izražavaju emocije i govore o svojim potrebama. Svadljiviji su, tvrdoglaviji nego inače, agresivni, ili se pak povlače... Javljaju se i zbog određenih somatskih smetnji – žale se na bol u stomaku, glavobolju, umor“, ističe Radenović, dodajući: „U posebno delikatnoj situaciji i česti tražioći podrške su porodice koje su pretrpjele gubitak bliske osobe, socijalno ugrožene porodice, roditelji djece sa teškoćama, kao i roditelji koji su u procesu razvoda, to jest njihova djeca.“

Ovakvo rasprostranjeno zdravstvena kriza neizostavno loše utiče na djecu, ali javlja se i nešto što bi se moglo nazvati pozitivnim nuspojavama.

„Epidemija i mjere preduzete na njenom saniranju promijenile su okolnosti u kojima djeca žive i funkcionišu. Mišljenja sam da se najbolje raste kroz igru, a epidemija je možda najviše uticala baš na to kako se djeca mogu, tj. ne mogu igrati. Distanca, uopšte izbjegavanje kontakata proizvelo je niz nepovoljnih emocionalnih reakcija i to da djeca provode mnogo više vremena ispred ekrana, što je nametnutim uslovima teško ograničiti, kontrolisati. S druge strane, ova situacija je vratila roditelje djeci, omogućila im da budu skupa, posvećeni jedni drugima. Epidemija je dala vrijeme za igru sa roditeljima, ako je uzela ono drugo sa vršnjacima“, kaže psihološkinja.

Mališanima su poprilično bili stresni i prekid vaspitnog procesa, kao i povratak u vrtić nakon dužeg vremena.

„Djeca su predvidljivost, stabilnost i sigurnost najpotrebnije. Obje situacije (prekid, povratak) suočile su ih upravo sa ovom vrstom gubitka, izgubili su rutinu neophodnu za njihovo postizanje. Efekte je teško izmjeriti bez ozbiljne studije. Šta je tu bilo stresnije i da li je uopšte bilo stresno individualno je pitanje i zavisi od mnogo faktora, a ponajprije od načina funkcionisanja porodice“, smatra Radenović, te ukazuje na recept za prevazilaženje stresa kod predškolaca: „Kao posljedicu epidemije imamo i manji broj djece u vrtićima, što je vaspitačima/cama i drugom osoblju dalo prostora i vremena da se djeci posvete individualno. Vjerujemo da će dodatno vrijeme posvećeno djeci u ovim uslovima najprije ublažiti eventualni stres i doprinijeti osjećanju sigurnosti.“

Pritisak na roditelje

Roditeljima je posebno teško u situaciji kada moraju pomiriti neizvjesnost daljeg toka epidemije sa svakodnevnim brigom o djeci. Stoga se može izdvojiti nekoliko tačaka na koje se moraju posebno fokusirati kako bi što bezazlenije dočekali povratak normalnom životnom toku.

„Roditelji su duži vremenski period u nezavidnom položaju. Nose se sa velikim brojem neodložnih obaveza, novim odgovornostima, borbom za egzistenciju i sve to na dnevnom nivou. Ovakvo breme stvara



■ Dijana Radenović

veliki pritisak, iscrpljuje, proizvodi stres“, naglašava Radenović. „Da bi ublažili negativne efekte po funkcionisanje, savjetuje se ulaganje napora na održavanju dnevnih rutina – upravo će one djetetu dati osjećaj predvidljivosti i sigurnosti. A ovako postignuta rutina, ako se uspije održati, olakšava funkcionisanje roditeljima i smanjuje osjećaj pritiska i stresa. Važno je i da odrasli dobro upravljaju svojim emocijama i ostanu mirni, osluškujaju brige i potrebe djece, budu dostupni i otvoreni za razgovor sa empatijom i podrškom, te da i sami poštuju mjere nošenja maske i držanja distance. Isto tako, provesti vrijeme kvalitetno – biti prisutan u igri sa djetetom, bez korišćenja telefona, ima višestruko pozitivne efekte i na dijete i na samog roditelja. Mora se naglasiti da je briga roditelja o sebi i mentalnom zdravlju prioritet i lična odgovornost. Naime, posvećivanje sebi, koliko god da zvuči teško i nemoguće u ovim uslovima, najprije će sve učiniti spremnijim za vraćanje u normalne tokove funkcionisanja, kada god to bilo.“

Ono što najmlađima svakako nedostaje jeste druženje s vršnjacima, zbog čega mnoge zanima da li će biti promjena u socijalnom ponašanju usljed izolovanosti od takvog okruženja.

„Djeca su sa nestrpljenjem dočekala povratak u kolektiv. U praksi imamo djecu dobrog raspoloženja, zainteresovanu... Da li će se ispoljiti posljedice – ne možemo zaključiti u ovom trenutku. Za donošenje zaključaka o postojanju posljedica na djecu ovog uzrasta neophodno je sprovesti opsežno istraživanje u nekom budućem vremenu“, podsjeća Radenović.

N. N.

REZULTATI BOLJI OD OČEKIVANIH

JPU „Dina Vrbica“, kao i druge javne predškolske ustanove, pažljivo se i detaljno pripremala za povratak djece.

„Organizacija vaspitno-obrazovnog rada realizuje se po važećem planu i programu, uz poštovanje mjera. Mnoge aktivnosti, kada to dozvole vremenski uslovi, realizuju se na otvorenom. Početak je izgledao malo drugačije nego inače. Roditelji su ostavljali djecu ispred, preuzimale su ih trijažne sestre u zaštitnoj opremi. Ova promjena je izazvala najviše poduzorenja i kod roditelja i kod nas zaposlenih. Naročito kod djece i roditelja koji prvi put ulaze u sistem predškolskog obrazovanja. Međutim, rezultati su mnogo bolji nego što smo očekivali. Pored toga što je smanjen broj kontakata prilikom ulaska i izlaska, adaptacija se odvija nesmetano i na standardni način“, zaključuje naša sagovornica.

Prof. dr Đurđica Perović, prorektorica za nastavu na Univerzitetu Crne Gore

ŽIVA RIJEČ NEZAMJENLJIVA, KOMBINOVANI MODEL NASTAVE GLAVNA PREPORUKA

Nastavno osoblje Univerziteta Crne Gore uložilo je veliki napor da u direktnoj onlajn komunikaciji sa studentima olakša usvajanje nastavnog materijala u novonastalim okolnostima



■ Đurđica Perović

Univerzitet Crne Gore počeo ovu nastavnu godinu, kao što je prethodnu završio, u specifičnim uslovima izazvanim pandemijom virusa korona. Da li su univerzitetske jedinice spremne za tu vrstu zahtjeva i da li je nešto promijenjeno u organizaciji nastavne procesa u odnosu na prošlu godinu?

U ovoj nastavnoj godini, koja je na osnovnim studijama počela 28. septembra, upravo imajući na umu važnost interakcije i direktne komunikacije, gdje god to bude moguće, nastava će se organizovati u manjim grupama na fakultetima, naravno, uz strogo poštovanje svih mjera Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti i preporuka Instituta za javno zdravlje. Na onim studijskim programima koji imaju manji broj studenata, a prostorni kapaciteti fakulteta mogu da zadovolje propisane mjere, nastava će se odvijati kao i u normalnim okolnostima.

Sa druge strane, kako nam je na prvom mjestu zdravlje

studenata i zaposlenih, preporuka je da se na onim programima koji imaju veliki broj studenata proces nastave organizuje u formi kombinovanog modela.

Taj model nastave podrazumijeva obaveznu organizaciju predavanja na daljinu sa stalnim ili povremenim dolascima studenata u malim grupama radi obavljanja praktične nastave/vježbi, eventualnih konsultacija i provjere znanja.

Univerzitet Crne Gore je u prethodnim mjesecima pokazao spremnost da odgovori na vanredne uslove koje nam je svima nametnula pandemija izazvana virusom COVID 19 i zadrži kvalitet nastave u tako složenim zdravstvenim uslovima.

Šta je pokazalo prošlogodišnje iskustvo? Da li onlajn nastava može na kvalitetan način da odgovori na zahtjeve svih aktera tog procesa?

Nastavno osoblje Univerziteta Crne Gore uložilo je veliki napor da u direktnoj onlajn komunikaciji sa studentima olakša usvajanje nastavnog materijala u novonastalim okolnostima. Kompletan nastavni proces se na 19 fakulteta Univerziteta iz učionice preselio u virtualni prostor.

Tamo gdje je praktična nastava zahtijevala kontinuirano izvođenje, dostavljani su materijali u vidu video zapisa ili linkova sa više informacija.

Uprava Univerziteta je, podsjetimo, još od dana obustave nastave 16. marta ove godine, u cilju preduzimanja privremenih mjera za sprečavanje i širenje korona virusa, nastojala da u što

kraćem roku organizuje nastavu onlajn, u saradnji sa dekanima svih fakulteta.

Virtualna učionica je zamijenila klasičnu u realnom vremenu, bez suštinskih ograničenja, osim ako govorimo o vrijednostima fizičkog, neposrednog kontakta, koji čine naš poziv posebnim. U novim okolnostima došla je do izražaja kreativnost, kako kod studenata, tako i kod profesora. Naravno, zbog važnosti direktnog kontakta, a i stečenog iskustva u prethodnom periodu, na početku ove studijske godine, opredijelili smo se za kombinovani model nastave.

Nerijetko se čulo od studenata da živa riječ u učionici i direktan kontakt sa profesorom ne može da zamijeni nijedna onlajn platforma. Da li se i o tome vodilo računa prilikom organizacije nastave, vježbi i praktične nastave za ovu školsku godinu?

Stav da ništa ne može zamijeniti živu riječ nemaju samo studenti već i profesori. To je jednostavno interakcija koja je neprocjenjiva.

Na Univerzitetu smo blagovremeno razmišljali o modelu i realizaciji nastave u vanrednim uslovima. Uputili smo dopis svim organizacionim jedinicama početkom jula da profesori i saradnici pripreme nastavni sadržaj za studijsku 2020/2021. godinu, za opciju onlajn nastave koji se odnosi na laboratorijske vježbe i praktične oblike nastave.

Dakle, Univerzitet Crne Gore je spreman za odvijanje nastave redovnim i onlajn putem.

O. Đ.

Prva nacionalna naučna studija koja prati fizičku aktivnost i fizičku spremnost djece i adolescenata

BEZBJEDNO OKRUŽENJE NEOPHODNO ZA VEĆU SPORTSKU AKTIVNOST DJECE

Djeca i adolescenti u Crnoj Gori provode manje vremena za ekranom od svojih vršnjaka u Francuskoj, Njemačkoj, Čileu i Nigeriji, a veliki postotak roditelja ih podstiče na tjelesne aktivnosti

Prva nacionalna naučna studija koja prati fizičku aktivnost i fizičku spremnost djece i adolescenata iz Crne Gore pokazala je da oni imaju mnogo bolje navike nego vršnjaci u Francuskoj, Njemačkoj, Čileu i Nigeriji, da imaju važnu podršku roditelja u sportskim aktivnostima, ali da se sistemski moraju podržati u intenziviranju ovih aktivnosti u bezbjednom okruženju.

Ovu sistemsku studiju, koja se temelji na metodološkom pristupu prepoznatom u zemljama širom Evrope i svijeta, potpisuju autori sa Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta Crne Gore (UCG): doc. dr Bojan Mašanović, prof. dr Stevo Popović, prof. dr Duško Bjelica i doc. dr Jovan Gardašević.

Fizička neaktivnost i vrijeme provedeno kraj ekrana kod djece i adolescenata širom svijeta dobro je dokumentovano u prethodne tri decenije, ali slučaj Crne Gore do ove studije, nije bio proučavan.

Naučnici su, uporednom analizom i kroz dostupnu literaturu, ocijenili da su na skali od šest bodova, svi pokazatelji u ovoj studiji u prosjeku iznosili 3,7, a odnose se na ukupnu fizičku aktivnost, aktivno bavljenje sportom, nestruktuiranu aktivnu igru, korišćenje aktivnog transporta, sjedenje, fizičku pripremljenost, roditeljsku podršku i aktivnost u školi.



Kao pozitivno, ocijenjeno je da djeca i adolescenti u Crnoj Gori provode manje vremena za ekranom od svojih vršnjaka u Francuskoj, Njemačkoj, Čileu i Nigeriji, te da ih veliki postotak roditelja podstiče na tjelesne aktivnosti, što je u skladu s navikama roditelja u Njemačkoj i Kanadi.

Aktivnosti u školi su ocijenjene vrlo dobrom ocjenom u pogledu: broja časova fizičkog vaspitanja, visokog procenta kvalifikovanog osoblja i malog broja učenika koji ne pohađaju nastavu fizičkog vaspitanja.

Studija je pokazala da je samo jedna četvrtina ispitanika bila aktivna u sportskim klubovima i da gotovo polovina roditelja misli da djeca nisu bezbjedna dok se igraju u susjedstvu. Činjenica da 50 % roditelja ne osjeća da su njihova djeca bezbjedna u okruženju je alarmantna, naznačava se u studiji.

Takođe, ukupna tjelesna aktivnost djece i

adolescenata u Crnoj Gori nije dovoljna, jer su podaci pokazali da je samo trećina subjekata bila 20 minuta aktivna u vannastavnoj fizičkoj aktivnosti, najmanje četiri dana u sedmici.

Studija ukazuje i da su strategije i inicijative ministarstva usmjerene više ka profesionalnom sportu, a manje ka tjelesnoj aktivnosti za djecu i višegodišnjim strategijama koje mogu poboljšati mogućnosti fizičkih aktivnosti za djecu i adolescente.

To su samo neka od zapažanja studije koja je na jednom mjestu objedinila pokazatelje fizičke aktivnosti i fizičke spremnosti djece i adolescenata u Crnoj Gori, ta kao takva može poslužiti kao osnova za kreatora politika u promovisanju zdravih stilova života i prtežduzimanju konkretnih mjera, ističu na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću.

O. Đ.

Arhitektonski fakultet

DIGITALNA IZLOŽBA POVODOM 250 GODINA OD ROĐENJA BETOVENA

Aktuelna situacija uslovljena virusom COVID-19, kao i proširene digitalne mogućnosti, opredijelile su da pripremljeni izložbeni materijal bude virtualno smješten u konkretni fizički prostor konstruktivnog skeleta bivše fabrike „Radoje Dakić“ u Podgorici, koji je inicijalno trebalo da posluži kao ambijent za realizaciju klasične izložbe

Arhitektonski fakultet Univerziteta Crne Gore (UCG) priredio je, uz podršku Ambasade Savezne Republike Njemačke u Podgorici, digitalnu izložbu „Muzička arhitektura Ludviga van Betovena“, povodom obilježavanja 250 godina od rođenja velikog kompozitora.

Aktuelna situacija uslovljena virusom COVID-19, kao i proširene digitalne mogućnosti, opredijelile su da pripremljeni izložbeni materijal bude virtualno smješten u konkretni fizički prostor konstruktivnog skeleta bivše fabrike „Radoje Dakić“ u Podgorici, koji je inicijalno trebalo da posluži kao ambijent za realizaciju klasične izložbe.

Virtualna postavka, kao alternativni oblik izlaganja, u koncepciji prof. dr Svetlane Perović, dostupna je na linku: www.250yearsbeethoven.me.

U okviru ovog projekta, studenti Arhitektonskog fakulteta su uz pomoć

mentorskog tima u sastavu: prof. dr Svetlana K. Perović, MSc Ema Alihodžić Jašarović i Bojana Raspopović, svoj doprinos temi artikulisali ka interdisciplinarnom i interaktivnom tretmanu dva snažna polja djelovanja, arhitekture i muzike, a krajnji cilj je bio „dekomponovanje“ i prevođenje izabranih sekvenci stvaralačkog opusa Betovena na polje arhitekture i arhitektonskog jezika.

Dvumjesečni proces je rezultirao sa devet konceptualnih rješenja, rađenih individualno ili u timu, a koji integrišu grafičke radove sa

pratećim tekstualnim eksplicijama, izložbene panoe, te audio-vizuelne doprinose kratkog formata. Prezencija studentskih radova upriličena je u dvojezičnoj formi, u digitalnom formatu i kao prva virtualna izložba realizovana u organizaciji Arhitektonskog fakulteta u Podgorici.

Audio-vizuelnom sadržaju moguće je pristupiti preko youtube kanala Arhitektonskog fakulteta u Podgorici, a kompletan izložbeni materijal dostupan je na internet stranici tog fakulteta.

O. Đ.



NASTAVA NA MEDICINSKOM, ARHITEKTONSKOM, FILOZOFSKOM FAKULTETU

Održavanje teorijske nastave na Medicinskom fakultetu, prema odluci Senata UCG je isključivo moguće na jedan od predložena tri načina ili kombinovanjem tih modela.

Korišćenje platforme MOODLE (BigBlue Button) – online, ZOOM platforme (vizuelno i glasovno snimljeni materijal i postavljen na sajtu Medicinskog fakulteta), uživo za studijske programe i predmete gdje je to moguće, a u skladu sa preporukama NKT-a.

Sve provjere znanja i konsultacije nastavnici su obavezni da organizuju u dogovoru sa studentima uživo, kazala je prodekanka za nastavu na tom fakultetu prof. dr Aleksandra Vuksanović Božarić.

Čas teorijske nastave traje 30 minuta i održava se u vidu blok nastave. Nastavnici su obavezni da nastavu održavaju isključivo prema istaknutom rasporedu u definisanim terminima, a u interesu studenata, kvaliteta nastave i apsolutnog poštovanja predloženih epidemioloških mjera suzbijanja i sprečavanja širenja zaraznih bolesti.

U skladu sa Akademskim kalendarom UCG, praktična nastava na Medicinskom fakultetu počela je 5. oktobra, uz strogo poštovanje epidemioloških mjera i rad po grupama od po tri studenta.

Studenti Arhitektonskog fakulteta u aktuelnim okolnostima pandemije uspješno su započeli istraživanja na terenu. Na tom fakultetu su preduzete sve potrebne mjere kako bi se nastava odvijala nesmetano u doba pandemije, te su i predavanja i vježbe u prvoj sedmici ove studijske godine organizovane u punom kapacitetu, prema definisanom rasporedu, kombinovano, u prostorijama fakulteta i preko zoom i moodle platformi za razmjenu nastavnog materijala.

Sa Filozofskog fakulteta poručuju da su spremni za primjenu svakog od modela u optičaju, tj. za nastavu uživo, u prostorijama organizacionih jedinica, online varijantu ili neki vid kombinovanja pomenutih opcija.

U toj univerzitetskoj jedinici je organizovana kratka obuka za primjenu različitih digitalnih alata koje mogu da se koriste u radu, kako bi nastavni proces tekao što efikasnije. To je bila prilika za otvaranje i diskutovanje različitih pitanja oko organizovanja nastave na svim studijskim programima i funkcionalnu primjenu Zoom aplikacije, Moodle platforme, Google skadištenja i dijeljenja informacija. Za manje grupe studenata i praktične aktivnosti će nastojati da, uz poštovanje svih mjera bezbjednosti organizuju aktivnosti u neposrednoj interakciji.

Institut za biologiju mora u Kotoru

UGRAĐENA OPREMA PRVOG CRNOGORSKOG AKVARIJUMA BOKA

Javnosti će biti predstavljena morska flora i fauna Mediterana, Jadrana i Bokokotorskog zaliva

Nakon više mjeseci čekanja uzrokovanog pandemijom korona virusa, predstavnici italijanske kompanije „Panaque srl“ instalirali su i pustili u rad kompletnu akvarijumsku opremu prvog morskog akvarijuma u Crnoj Gori „Boka Akvarijum“. To je saopštio dr **Mirko Đurović**, direktor Boka Akvarijuma, sa Instituta za biologiju mora Univerziteta Crne Gore (UCG).

„U toku je testna faza provjere svih cjevovoda i regulacije neophodnih parametara koji će omogućiti bezbjedan boravak riba i drugih morskih organizama u bazenima, kao što su temperatura, kiseonik, salinitet i svi drugi parametri. Ova faza podrazumijeva i najbitiniji segment prije naseljavanja Boka Akvarijuma. Stoga će i testiranje trajati 10 do 15 dana kako bi sa sigurnošću mogli da počnemo naseljavanje organizmima iz mora, prvenstveno Bokokotorskog zaliva“, kazao je dr Đurović.

Do sada je na Boka Akvarijumu završeno 95% ugovorenih radova. Nakon komisijске predaje sistema Institutu za biologiju mora slijede završni radovi na unutrašnjosti akvarijuma i na spoljnjem uređivanju dvorišta Instituta, u susret prvim posjetiocima. Tehnička podrška kompanije „Panaque srl“ će biti na raspolaganju kako tokom



■ Mirko Đurović

perioda naseljavanja, tako i tokom samog otvaranja akvarijuma.

„Otvaranje za javnost će prije svega zavisiti od epidemiološke situacije. Želimo da budemo 100% sigurni da će budući posjetioci u potpunosti moći da uživaju u prikazanom biodiverzitetu Jadranskog mora i Bokokotorskog zaliva. Svakako, mi ćemo raditi na stalnom unapređenju postavke jer za postavljanje svih organizama u sve bazene potrebno je strpljenje i malo duži vremenski period“, kazao je dr Đurović.

Boka Akvarijum je dodatni doprinos Univerziteta i Instituta za biologiju mora edukaciji o neophodnosti zaštite morskog ekosistema Jadranskog mora, kao i turističkoj ponudi Boka Kotorske i Crne Gore.

O. Đ.

Rektor Univerziteta Crne Gore Danilo Nikolić posjetio Filozofski i Filološki fakultet

USKORO POČINJE REKONSTRUKCIJA ZAJEDNIČKIH PROSTORIJA

Planirana sanacija fasade, krova i centralnog grijanja



Rektor Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. dr **Danilo Nikolić** posjetio je Filozofski i Filološki fakultet u Nikšiću u cilju sagledavanja potreba za ulaganje u adaptaciju zgrade i kotlarnice koju dijele ova dva fakulteta. Nikolić je zajedno sa dekanima Arhitektonskog fakulteta prof. dr **Svetislavom Popovićem** i Mašinskog fakulteta prof. dr **Igorom Vušanovićem** obišao prostorije fakulteta, a u razgovoru sa dekanima Filozofskog i Filološkog fakulteta prof. dr **Tatjanom Novovićem** i prof. dr **Tatjanom Jovovićem**, saglasio se sa predlogom da se biraju dugoročne i kvalitetne, iako finansijski zahtjevnije solucije.

Za sanaciju fasade i krova zgrade Univerzitet je

izdvojio 70.000 eura. Kroz postupak javne nabavke, izabran je izvođač radova koji će uskoro početi. U cilju kvalitetnog i dugoročnog rješenja problema centralnog grijanja stručni tim je saglasan da je neophodna izgradnja novog kotlovskeg postrojenja u skladu sa visokim ekološkim standardima. S obzirom na neophodna značajna ulaganja, razmišlja se i o mogućnosti obezbjeđivanja adekvatnog sistema centralnog grijanja kroz javno-privatno partnerstvo.

Dekanka Jovović zahvalila je rektoru na vrijednom poklonu koji je nedavno dobio Filološki fakultet, kroz realizaciju Erasmus + projekta „Jačanje internacionalizacije na univerzitetima

Podsećamo, Akvarijum se nalazi u Palati Radoničić, koja je pod zaštitom spomenika kulture Crne Gore. Ovom prostoru je Institut za biologiju mora, nakon 30 godina nekorišćenja zbog lošeg stanja i dotrajalo instalacija, udahnuo novi život.

U Akvarijumu će biti predstavljena morska flora i fauna Mediterana, Jadrana i Bokokotorskog zaliva.

Akvarijum Boka je finansiran najvećim dijelom iz donacije Kraljevine Norveške kroz projekat „Centar za zaštitu biološke raznovrsnosti mora Boka Akvarijum – MonteAqua“. Dodatna finansijska sredstva obezbijedena su zahvaljujući Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja i JP Morsko dobro i Univerziteta Crne Gore.

O. Đ.

Dekan Elektrotehničkog fakulteta prof. dr Saša Mujović

UPRKOS SVEMU IDEMO LINIJOM PROGRESA

Krajnje je neobično da su svi postignuti rezultati i svi novi planovi u sjenci opakog koronavirusa, koji upravlja čovječanstvom i postavlja neka nova životna pravila, obratio se javnosti izjavom dekan te visokoobrazovne ustanove prof. dr Saša Mujović umjesto okupljanja i proslave dana ETF-a

„Elektrotehnički fakultet danas započinje svoju šezdesetu godinu postojanja u društvenom ambijentu i okolnostima koje ne poznaje njegova istorija. Krajnje je neobično da su svi postignuti rezultati i svi novi planovi u sjenci opakog koronavirusa, koji upravlja čovječanstvom i postavlja neka nova životna pravila“, napisao je dekan te visokoobrazovne ustanove prof. dr **Saša Mujović** umjesto okupljanja i proslave prikladne renomeu ETF-a.

On je naglasio da uprkos svemu ETF ide linijom progressa.

„Naš prvi definisani cilj je bio da se tijesno povežemo sa alumnistima Elektrotehničkog fakulteta, da ih vratimo na Fakultet, i u velikoj mjeri smo uspjeli u tome. Naš Fakultet obavlja nastavnu i naučnoistraživačku djelatnost i kvalitet cijelog procesa u mnogome zavisi od saradnje sa privrednim partnerima i njihove potrebe za kadrom kojeg proizvodimo. Zato je bilo važno napraviti iskorak u saradnji sa privredom, privoljeti partnere da aktivno participiraju u radu Fakulteta, da budu zainteresovani za osavremenjavanje nastavnih planova i programa, da studentima prenose najnovija znanja, da budu pouzdani partneri pri apliciranju za naučne projekte. Uspjeli smo u tome i ponosni smo što smo zavrijedili širom otvorena vrata Elektroprivrede Crne Gore, Crnogorskog elektroprenosnog sistema, Telenor-a i M-tel-a i privukli na Elektrotehnički fakultet nove kompanije: Electro Group, Amplitudo, Ramel, Mezon, CoreIT, Bemax, Crnogorsku berzu električne energije, Regionalnu aukcijsku kompaniju SEE-CAO,

„Ponosimo se što je privučeno i uloženo preko 500.000 eura za sanacije prostora i što se aktivnosti nastavljaju, što će učiniti da svaki kutak Elektrotehničkog fakulteta bude besprijekorno funkcionalan, dotjeran i inspirativan za studente. Slijedi opremanje laboratorije za relejnu zaštitu i laboratorije sa OpenRAN tehnologijom. Renoviramo i zajedničku svečanu salu. Izboritli smo se za bolji status i plaćanje školarina naših saradnika, studenata magistarskih i doktorskih studija. Zahvaljujući Elektroprivredi Crne Gore, svi naši saradnici imaju plaćene školarine, uz realnu nadu da će ubrzo biti formiran Fond ekselentnosti za ove svrhe, finansijsku kompaniju SEE-CAO,



Electro Team i Uhura Solution, stvarajući na taj način respektabilan privredni konzorcijum“, istakao je Mujović.

On je podsjetio da taj Fakultet egzistira u vremesnoj zgradi tehničkih fakulteta, u prostornim kapacitetima koji ne odgovaraju njegovim potrebama, koji prokišnjavaju, koji su neadekvatno klimatizovani, koji su daleko od minimuma reprezentativnosti. Rješenje su našli u podršci privrednih partnera koji su predanim i svojskim radom učinili da računarske sale i amfiteatri ETF-a izgledaju kao najljepši prostori prestižnih univerziteta.

„U prethodnoj godini smo se bavili i izradom Strategije razvoja Elektrotehničkog fakulteta do 2024. godine. Ovaj dokument, urađen u skladu sa Strategijom razvoja Univerziteta Crne Gore, definiše pravce razvoja Fakulteta i naših novih studijskih programa, pokretanje programa cjeloživotnog učenja, kao i programa na engleskom jeziku izdvajamo kao ključne kako bi ovaj Fakultet zadržao aktuelnost i atraktivnost“, dodao je on.

O. Đ.

Počelo prijavljivanje za nove doktorske studije održivog razvoja prirodnih nauka i tehnologija

ŠANSZA ZA ISTRAŽIVANJA U NASTAVI

Jedan od ciljeva ovog projekta je pokazati na primjeru dvije zajedničke doktorske škole, jedne sa sjedištem u Albaniji, iz polja održivog razvoja i turizma, i druge na Univerzitetu Crne Gore, iz oblasti održivih prirodnih nauka i tehnologija, kako to sve treba da funkcioniše u praksi

Prvi kandidati za nove doktorske studije održivog razvoja prirodnih nauka i tehnologija na Univerzitetu Crne Gore (UCG), koje će biti besplatne za prvu generaciju studenata, već su se javili za upis, a u toku je akreditacija programa.

Među prvim zainteresovanim kandidatima je mr **Osman Šurla**, nekadašnji student Prirodno-matematičkog fakulteta UCG, danas nastavnik biologije u Srednjoj mješovitog školi „Bratstvo jedinstvo“ u Ulcinju.

„Smatram da bih, kao profesor u srednjoj školi, mogao da dam veliki doprinos ovom projektu. U ovom programu sam vidio veliku šansu za istraživanje u nastavi prirodnih nauka srednjoškolskog obrazovanja. Obrazovanje i edukacija su suština održivog razvoja i mišljenja sam da bih svojim

radom napravio važan korak u ovoj oblasti“, kazao je Šurla.

Koordinator projekta **MARDS** prof. dr **Radovan Stojanović** kazao je da se za prvu generaciju studenata neće ograničavati broj mjesta, te da očekuju da se prijave i drugi kandidati.

„Jedan od ciljeva ovog projekta je pokazati na primjeru dvije zajedničke doktorske škole, jedne sa sjedištem u Albaniji, iz polja održivog razvoja i turizma, i druge na Univerzitetu Crne Gore, iz oblasti održivih prirodnih nauka i tehnologija, kako to sve treba da funkcioniše u praksi. Upis na ove studije će početi odmah po završetku akreditacije“, kazao je profesor Stojanović.

Primarni cilj je, dodao je on, poboljšanje nacionalnih politika u oblasti dokorskog

Telenor. Obećali smo da ćemo se boriti za bolji status i izbor u profesorska zvanja kolega saradnika sa doktorskom titulom. Četiri naša kandidata su izabrana ili su na pragu izbora u docentska zvanja, pa nije neskromno reći da smo uspjeli u namjeri, uz obavezu da nastavimo na isti način. Ovaj fakultet je prepoznat po naučnim rezultatima koji se ostvaruju. I prethodna godina je bila više nego uspješna. Možemo se pohvaliti sa 35 objavljenih radova nastavnika i saradnika Fakulteta u časopisima sa SCI liste, te da je u toku realizacija 23 nacionalna i međunarodna projekta. Ako tome dodamo značajnu citiranost naših kolega, onda s pravom možemo tvrditi da pospješujemo uspješnost UCG“, naveo je, uz ostalo dekan Mujović.

„U prethodnoj godini smo se bavili i izradom Strategije razvoja Elektrotehničkog fakulteta do 2024. godine. Ovaj dokument, urađen u skladu sa Strategijom razvoja Univerziteta Crne Gore, definiše pravce razvoja Fakulteta i naših novih studijskih programa, pokretanje programa cjeloživotnog učenja, kao i programa na engleskom jeziku izdvajamo kao ključne kako bi ovaj Fakultet zadržao aktuelnost i atraktivnost“, dodao je on.

O. Đ.

Ministarstvo nauke dodijelilo 15 stipendija za doktorska istraživanja

ZNANJE TREBA NADOGRAĐIVATI I DIJELITI

Konkurs za dodjelu stipendija za doktorska istraživanja u Crnoj Gori dodjeljuju se na period do tri godine i podrazumijevaju mjesečnu naknadu istraživačima u visini 700 eura, besplatnu školarinu na doktorskim studijama na univerzitetima u Crnoj Gori, ali i značajna sredstva za istraživanja, čiji je važan segment međunarodna ili intersektorska mobilnost, u iznosu do 10.000 eura godišnje

Ministarka nauke dr **Sanja Damjanović** uručila je 15 prestižnih stipendija trećoj generaciji doktoranada koji će svoje doktorske studije realizovati na univerzitetima u Crnoj Gori.

„Izuzetno sam srećna što sam ovdje sa vama, sa našim prestižnim stipendistima, jer ste vi najbolje što Crna Gora ima. Ni jedno istraživanje ne može biti uspješno kao ono iza kojeg stoje mladi ljudi – doktorandi“, kazala je Damjanović, i dodala da je vizija Ministarstva nauke u prethodne četiri godine bila inovativna, kreativna Crna Gora. Ona je donijela izvanredne rezultate koje je nedavno potvrdila i Evropska komisija u godišnjem izvještaju o napretku Crne Gore.

Ministarka je ukazala i na sjajne rezultate koje je

Ministarstvo postiglo radeći zajedno upravo sa mladim ljudima, inovativnom, istraživačkom i biznis zajednicom. Na prvom mjestu to su zakoni za podsticaje inovacija i istraživanja, zatim ulaganje u okosnicu inovativnog ekosistema – Naučno-tehnološki park, kao i da je podignut nivo konkurentnosti na nacionalnom nivou što je dovelo do toga da je Crna Gora danas konkurentna na najprestižnijem evropskom okvirnom programu – Horizont 2020 sa stopom uspješnosti iznad EU prosjeka. Kao najmanja zemlja u regionu podstakli smo i izgradnju krupne istraživačke infrastrukture – SEEIIST projekta za region od 40 miliona stanovnika.

„Želim da temelje koje smo izgradili čuvate i nadogradite. Očekujem od vas

da gdje god vas karijera odnese razmišljate na koji način možete da doprinesete svojoj zemlji i pomognete novim generacijama koje će doći iza vas. Nemojte biti sebični kad je u pitanju vaše znanje, dijelite ga sa drugima jer ako ga dijelite ono će postajati samo veće i bogatije“, zaključila je Damjanovićeva.

Ministarstvo nauke je, i ove godine, sprovelo Konkurs za dodjelu stipendija za doktorska istraživanja u Crnoj Gori, koje se dodjeljuju na period do tri godine i podrazumijevaju mjesečnu naknadu istraživačima u visini 700 eura, besplatnu školarinu na doktorskim studijama na univerzitetima u Crnoj Gori, ali i značajna sredstva za istraživanja, čiji je važan segment međunarodna ili

intersektorska mobilnost, u iznosu do 10.000 eura godišnje. Prvi put ovaj konkurs objavljen je 2018. godine,

kada je podržano 19 kandidata, u 2019. godini se taj broj povećava na 35 a sa ovogodišnjih 15 kandidata

postignut je planirani cilj od 50 doktoranada koji će doprinijeti razvoju Crne Gore.

O. Đ.



Ministarstvo nauke i Privredna komora predstavili Eureka program

BRZ PRISTUP NAUČNIM DOSTIGNUĆIMA, ZNANJIMA I VJEŠTINAMA

Ciljevi ovog programa su: rast inovativnog kapaciteta kompanija, međunarodna saradnja, globalno konkurentni novi proizvodi i usluge, međunarodni tržišni plasman (izvoz) i evropska tehnološka konkurentnost

14

Prosvjetni rad

NOV. 2020. BROJ 56



Ministarstvo nauke i Privredna komora Crne Gore predstavili su predstavnicima privrede i univerziteta način prijavljivanja i benefite učesća u Eureka programu.

Direktor Sektora za obradovanje i kvalitet Privredne komore prof. dr **Mladen Perazić** pojasnio je da je Eureka evropski program međunarodne saradnje privrednih subjekata, naučno istraživačkih centara i univerziteta država koje su njegove članice. Riječ je o panevropskoj mreži za tržišno orjentisana industrijska istraživanja i razvoj. Eureka kroz svoju fleksibilnu i decentralizovanu mrežu nudi projektnim partnerima brz pristup najnovijim informacijama, naučnim dostignućima, znanjima, vještinama i iskustvima iz Evrope i

otvara dostupnost nacionalnim, javnim i privatnim izvorima finansiranja.

Dr **Ivan Tomović**, samostalni savjetnik iz Direkcije za inovacije i infrastrukturu Ministarstva nauke Crne Gore je istakao da je to ministarstvo još od 2012. godine značajno finansijski podržava učesće u Eureka projektima. Od 2016. godine, kada je uspostavljen zakonodavni strateški okvir za inovacije, Ministarstvo nauke je dodatno pojačalo aktivnosti u ovom segmentu. Ukazujući na značaj Eureka, on je istakao da je od početka realizacije Eureka

1985. godine do danas kroz ovaj program finansirano više od 7.100 projekata ukupne vrijednosti veće od 43 biliona eura na globalnom nivou.

„Ciljevi ovog programa su: rast inovativnog kapaciteta kompanija, međunarodna saradnja, globalno konkurentni novi proizvodi i usluge, međunarodni tržišni plasman (izvoz) i evropska tehnološka konkurentnost“, naveo je Tomović.

On je naglasio da ustanova/preduzeće – koordinator ili partner na projektu može ostvariti pravo na sufinansiranje samo jednog Eureka

projekta od strane Ministarstva nauke u toku 2020. godine. Trajanje projekta je do tri godine, a opravdani su troškovi opreme, ekspertske usluge, putovanja, te ostali troškovi za razvoj. Podnosioci prijave za učesće u Eureka programu - mikro, mala, srednja i velika preduzeća, naučno-istraživačke ustanove - su u obavezi da budu upisani u Registar inovativnih organizacija.

Iskustva sa uspješno realizovanog Eureka projekta „Probev“ prezentovao je dr **Vladan Božović**, menadžer Eureka projekta, Univerzitet

Donja Gorica. Projekat je rezultirao razvoju novog funkcionalnog proizvoda, baziranog na matriksu miksa jabuke i grožđa sa probiotikom komponentom, kao i mikroinkapsuliranim probiotcima i dobijanju novog funkcionalnog proizvoda koji uključuje i značajne antioksidante. On je naveo da se Eureka projekat pokazao vrlo korisnim jer je omogućio odličnu saradnju sa partnerima u cilju usvajanja novih tehnologija i pristupa sredstvima za finansiranje istraživanja i razvoja.

O. Đ.

Prvi put u Crnoj Gori poznato svjetsko takmičenje o klimatskim promjenama

NAGRADIĆE NAJBOLJE IDEJE ZA RJEŠAVANJE PROBLEMA OTPADA

Ciljevi ovog programa su: rast inovativnog kapaciteta kompanija, međunarodna saradnja, globalno konkurentni novi proizvodi i usluge, međunarodni tržišni plasman (izvoz) i evropska tehnološka konkurentnost

U Podgorici se 28. i 29. novembra organizuje prvi Climathon u Crnoj Gori, svjetski poznato ekološko takmičenje posvećeno klimatskim promjenama. U pitanju je 24-satni hakaton na kojem učesnici predlažu inovativna rješenja za probleme u gradskim sredinama, koji se tiču klimatske krize. Prvi Climathon u Crnoj Gori organizuje NVO „Nest“, pod pokroviteljstvom Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori, a u saradnji sa Ministarstvom nauke, Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), kompanijom Telenor, Glavnim gradom, Privrednom komorom Crne Gore, Erste bankom i Fondacijom Petrović Njegoš.

Pravo da se prijave imaju svi zainteresovani od 15 do 45 godina, koji mogu da

formiraju timove do pet članova. Jedan tim može prijaviti jednu ideju, a prednost će imati timovi sa novim idejama i rješenjima koja do sada nisu plasirana ili finansirana kroz ostala takmičenja. Rok za prijavu timova je od 4. do 18. novembra. Biće odabrano 10 timova koji će dobiti priliku da se takmiče.

„Do kraja godine je ostalo manje od deset sedmica, što je sasvim dovoljno vremena da okupimo najbolje ideje za rješavanje problema koji se tiču otpada u Glavnom gradu, pripremimo ih za rad i nagradimo“, poručuju iz NVO „Nest“.

Do sada, Climathon je bio organizovan na šest kontinenata, u 56 zemalja i 145 gradova. Pokrenuo ga je 2015. godine Climate KIC, ekološki ogranak Evropske zajednice za znanje i

inovacije (EIT), tijela Evropske unije, kako bi omogućio predstavnicima lokalnih institucija i građanima da se okupe na jednom mjestu i zajednički predlažu rješenja za ekološke izazove sa kojima se njihova zajednica suočava.

Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori odlučila je da podrži ovaj jedinstven događaj u Podgorici, jer je upravo borba protiv klimatskih promjena jedan od osnovnih prioriteta EU.

„Sa posljedicama klimatskih promjena se sriječemo na globalnom, nacionalnom, ali i lokalnom nivou. Zato je obaveza svih nas da doprinesemo borbi protiv klimatskih promjena, a polazne tačke mogu biti upravo ovakvi događaji. Drago nam je da se sada Climathon organizuje

u Crnoj Gori i sigurni smo da će on iznjedrati mnogo dobrih ideja, koje će Glavni grad učiniti još boljim i zdravijim mjestom za život“, poručili su iz Delegacije EU.

Nagrade od 1.000 do 3.000 eura

Kako će izgledati Climathon Podgorica 28. i 29. novembra? Tokom 24 sata programa – po 12 sati za svaki dan događaja – odabranih 10 timova će ideje sa kojima se prijave razvijati uz podršku iskusnih mentora i smjernica predavača, koji se već vješto snalaze u vodama ekološkog aktivizma, preduzetništva i uvođenja inovacija u zajednicu. Na kraju događaja, timovi će prezentovati svoje ideje, a žiri proglasiti pobjednike, koji će osvojiti vrijedne nagrade i to: prva nagrada 3.000 eura,



druga 2.000, a trećeplasirani tim će dobiti 1.000 eura.

Timovi mogu aplicirati sa bilo kojom idejom za proizvod ili uslugu, čijom primjenom bi se u lokalnoj zajednici radilo na: prevenciji stvaranja otpada (tzv. „zero-waste“ rješenjima), adekvatnijem odlaganju i/ili tretiranju stvorenog otpada (npr. adresiranju problema divljih deponija ili nedovoljne popularnosti recikliranja, itd), ponovnoj upotrebi sirovina prethodno poslatih na bacanje (kompostiranje organskog otpada, kreativnoj reciklaži – tzv. apciklaži i slično), bilo kojem problemu iz spektra upravljanja otpadom (npr. otpad od hrane).

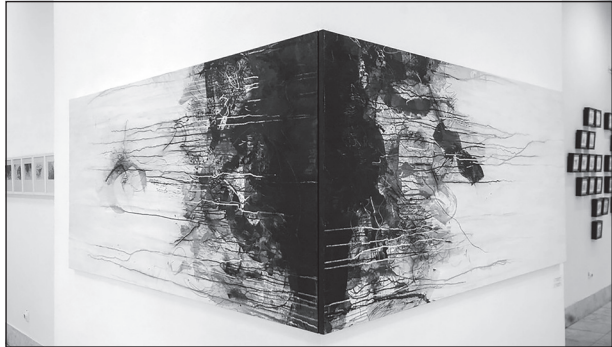
U obzir dolaze edukativni programi, softverska rješenja i bilo koji novi proizvod ili usluga, čijim bi uvođenjem Podgorica postala čistiji grad, a koji prijavljeni timovi žele da sprovede, bilo kroz preduzeće ili neprofitnu organizaciju. Pored glavnog događaja, rezervisanog za posljednji vikend u novembru, za 10 takmičarskih timova će 21. novembra biti organizovana pripremna obuka. Pored novčanih nagrada, najbolja rješenja će nakon završenog takmičarskog dijela dobiti podršku i mentorstvo UNDP-a u daljem razvijanju i realizaciji ideja.

O. Đ.

I Crna Gora na međunarodnoj manifestaciji u Čačku

NATAŠA ĐUROVIĆ I ZORAN PETRUŠIĆ PREDSTAVLJAJU CRNU GORU NA BIJENALU VIZUELNIH UMJETNOSTI

Stručna selekcija učesnika iz Crne Gore povjerena istoričarki umjetnosti mr Luciji Đurašković, direktorici JU „Muzeji i galerije Budve“



Umjetnica **Nataša Đurović**, redovna profesorica Fakulteta likovnih umjetnosti Univerziteta Crne Gore, predstavljajući Crnu Goru, sa umjetnikom **Zoranom Petrušićem**, na VII Međunarodnom bijenalu vizuelnih umjetnosti u Čačku, na kome će se od 14. novembra do 20. decembra 2020. godine predstaviti umjetnici iz čak 30 zemalja. Stručna selekcija učesnika iz Crne Gore

povjerena je istoričarki umjetnosti mr **Luciji Đurašković**, direktorici JU „Muzeji i galerije Budve“.

Nataša Đurović je rođena u Doboju, BiH 1963. godine. Diplomirala je na Kulturno-likovnom fakultetu na Cetinju 1986. godine. Stipendista je francuske Vlade na specijalizaciji u Parizu 1989/1990. Godine 1992. magistrirala je na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani. Redovna je

profesorica Fakulteta likovnih umjetnosti na Cetinju i članica ULUGG.

Realizuje umjetničke ideje u različitim medijima: crtežu, slici, fotografiji, ambijentalnoj i zidnoj instalaciji, performansu. Izlagala je na prestižnim kolektivnim izložbama u Francuskoj, Crnoj Gori, Srbiji, Sloveniji, Švedskoj, Austriji, Italiji, Hrvatskoj, Kanadi, SAD i Sjevernoj Makedoniji. Samostalno je izlagala u Crnoj Gori, Srbiji, Italiji i San Marinu. Dobitnica je više nagrada za umjetnički rad, među kojima je 2003. godine Nagrada Hercegovačkog zimskog likovnog salona, 2012. godine Nagrada za crtež Crnogorskog likovnog salona „13. novembar“ i 2017. godine Grand Prix Crnogorskog likovnog salona „13. novembar“.

N. N.

Otvoren Rezidencijalni centar za književnike u Šavniku

KUĆA PEKIĆA NOVI DOM ZA STVARAOCE UMJETNOSTI PISANE RIJEČI

Aleksandar Bogdanović, ministar kulture: Sve ono što je Borislav Pekić stvorio u svojim fikcionalnim djelima, esejistic i polemičkim tekstovima čini inspirativno polazište i za buduće projekte ove rezidencije, koja će, siguran sam, svakom piscu koji bude boravio ovdje pružiti posebno ambijentalno iskustvo

Iskustvo nam govori da su projekti rezidencijalnih boravaka pisaca u mnogim gradovima našeg regiona dali značajan doprinos, kako u sferi međukulturalne saradnje, tako i u širenju kreativnih horizonsa savremenog književnog stvaralaštva.

„Objekti prilagođeni tom namjeni, kao i njihove aktivnosti, predstavljaju jedan od modela kojim se daje konkretna podrška umjetnosti pisane riječi i potvrđuje da rad pisca ima društvenu vrijednost“, kazao je ministar kulture **Aleksandar Bogdanović** otvarajući Rezidencijalni centar za književnike u Kući Pekića u Šavniku.

On je naglasio da je ovaj projekat dio strateškog prioriteta Ministarstva kulture usmjerenog na kreiranje boljih uslova za stvaranje i rad naših umjetnika, ali da ima i simbolički faktor, pošto je rezidencija smještena u kući porodice Pekić iz koje je potekao jedan od naših najznačajnijih pisaca 20. vijeka.

„Sve ono što je Borislav Pekić stvorio u svojim fikcionalnim djelima, esejistic i polemičkim tekstovima čini inspirativno polazište i za buduće projekte ove rezidencije, koja će, siguran sam, svakom piscu koji bude boravio ovdje pružiti posebno ambijentalno iskustvo“, kazao je Bogdanović.

Izrazio je zadovoljstvo zbog uspješne realizacije projekta kojim je, između



ostalog, još jedan književni velikan povezan s prostorom iz kojeg potiče.

„Isto tako, nadamo se da će sva gostovanja i događaji u ovom objektu naći odjek u savremenom književnom stvaralaštvu, budućim saradnjama i umrežavanjima sličnih sadržaja. Ministarstvo kulture i Opština Šavnik pokazali su visok nivo saradnje u infrastrukturnom uobličenju ove rezidencije, kao što se i svaka dalja saradnja u njenom oživljavanju podrazumijeva. Na to nas obavezuje ime Borislava Pekića i ono što nam je bio glavni cilj, a to je podizanje nivoa kulturnog života Šavnika“, kazao je ministar Bogdanović.

Na otvaranju Rezidencijalnog centra za književnike govorio je i predsjednik Opštine Šavnik **Vlatko Vučković** koji je zahvalio ministru Bogdanoviću na podršci

u realizaciji ovog značajnog projekta.

„Danas smo svjedoci da kroz partnerski odnos lokalne uprave i Vlade Crne Gore možemo dati dodatni impuls razvoju naše opštine, i kroz razvoj kulture“, kazao je Vučković.

On je naglasio da je Šavnik dobio moderan i multifunkcionalan objekat koji će uz kreativne ideje i bogate programske sadržaje u značajnoj mjeri doprinijeti razvoju kulture u toj opštini, ali i postati sastajalište kulturnih stvaralaca.

„Siguran sam da svi znate i da je bespotrebno trošiti riječi o opusu Borislava Pekića, čija će porodična kuća od danas predstavljati dom za sve one stvaraoce koji će, nadamo se, ići njegovim stopama u domenu umjetnosti i stvaralaštva“, istakao je Vučković.

N. N.

Obilježen Evropski dan art bioskopa

POSEBNA VRIJEDNOST BIOSKOPSKOG DOŽIVLJAJA FILMA

Ova međunarodna inicijativa, čiji je cilj promocija evropskih filmova, unapređenje bioskopskog iskustva i razvoj publike, prošle godine obilježena je u čak 620 bioskopa iz 37 zemalja širom svijeta

NO „Podgorica film festival“ i Centar za kulturu Tivat prvi put su u Crnoj Gori organizovali proslavu Evropskog dana art bioskopa. Ova međunarodna inicijativa, čiji je cilj promocija evropskih filmova, unapređenje bioskopskog iskustva i razvoj publike, prošle godine obilježena je u čak 620 bioskopa iz 37 zemalja širom svijeta.

„U godini koja nam je donijela zatvaranja bioskopa i brojne izazove u organizaciji kulturno-umjetničkih sadržaja, tivatska publika imala je priliku da bude dio internacionalne mreže koja slavi posebnu vrijednost bioskopskog doživljaja filma i evropsku kulturnu raznolikost“, istakla je glavna organizatorica **Sara Radović**.

Višestruko nagrađivani film „Moj brat juri dinosaure“

italijanskog reditelja Stefana Čipani prikazan je u Velikoj sali Centra za kulturu Tivat. Najbolji evropski film za mlade zasnovan je na autobiografskom bestseller romanu **Đakoma Macariola** i prati priču odrastanja dva brata, Džeka i Đija. Prije projekcije, putem video poruke publici su pozdravili reditelj filma **Stefano Čipani** i pisac Đakomo Macariol. Nakon projekcije, publika je mogla da pogleda video snimak u kome je reditelj Čipani odgovarao na pitanja mladih gledalaca iz svih krajeva Evrope, uključujući i pitanja iz Crne Gore.

U Maloj sali Centra za kulturu organizovana je kratka filmska radionica za gledaoce uzrasta od 10 do 15 godina. Program radionice baziran je na didaktičkim materijalima Evropske

filmske akademije i specijalno kreiran za analizu filma „Moj brat juri dinosaure“. Radionicu su vodile producentkinje **Biljana Vušović** i **Tina Kuzman**.

„Svi programi organizovani su u skladu sa mjerama i preporukama Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti i Instituta za javno zdravlje. Maksimalan broj gledalaca bio je 50“, kazala je Radović.

Evropski dan art bioskopa od 2015. godine organizuje CICAIE (Međunarodna konfederacija umjetničkih bioskopa). U Crnoj Gori, organizator događaja bio je Podgorica film festival u saradnji sa Centrom za kulturu Tivat, uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i EU Info Centra.

N. N.



Filmski centar Crne Gore prvi put na American Film Marketu

CRNA GORA KAO FILM-FRIENDLY DESTINACIJA

Sehad Čekić, direktor Filmskog centra: Privlačenje stranih ekipa da snimaju u Crnoj Gori nudi direktne benefite domaćim filmskim radnicima, a uz to ima i vrlo stimulišući efekat i na turistički sektor, pogotovo u mjesecima van tradicionalne turističke sezone

Filmski centar Crne Gore prvi put se predstavio na prestižnom American Film Marketu, koji je ove godine održan u virtuelnom formatu u Santa Monici (Los Angeles).

American Film Market jedna je od najznačajnijih platformi za razvoj i distribuciju filmova u Sjedinjenim Američkim Državama, koju od 1981. godine organizuje Independent Film & Television Alliance (IFTA), strukovno udruženje sa sjedištem u Los Angelesu koje predstavlja svjetske producente i distributere nezavisnih filmova i TV programa.

„Filmski centar Crne Gore je na AFM-u ove godine učestvovao u okviru Location EXPO-a, na kome je predstavio svoj program 'Film in Montenegro' koji promovise Crnu Goru kao film-friendly destinaciju kroz prezentaciju filmskih lokacija i potencijala Crne Gore, kao i kroz program povraćaja dijela uloženi sredstava stranim producentima (cash rebate), kojim se dodatno stimuliše razvoj kinematografskog sektora u našoj zemlji“, ističu iz Centra.

Usljed pandemije koronavirusa, kompletan ovogodišnji program American Film Marketa organizovan je



onlajn. Tokom petodnevnog događaja učestvovalo je blizu 7.000 predstavnika iz preko 70 zemalja svijeta.

Premijerno učešće na American Film Marketu direktor Filmskog centra Crne Gore **Sehad Čekić** vidi kao veliku šansu za Crnu Goru da se prvi put direktno predstavi američkom filmskom sektoru u okviru Location EXPO-a, programa koji promovise filmske lokacije producentima iz cijelog svijeta.

„Filmski centar je, u saradnji sa Ministarstvom kulture, prepoznao promociju Crne Gore kao filmske destinacije kao jedan od ključnih razvojnih puteva za kinematografski sektor u Crnoj Gori, i dosadašnji naponi na tom planu su već urodili plodom. Crna Gora je od osnivanja Centra predstavljena na svim važnijim filmskim festivalima i marketima, a American Film

Market, kao najvažniji filmski market na američkom kontinentu, predstavlja krunu tog rada. Privlačenje stranih ekipa da snimaju u Crnoj Gori nudi direktne benefite domaćim filmskim radnicima, a uz to ima i vrlo stimulišući efekat i na turistički sektor, pogotovo u mjesecima van tradicionalne turističke sezone. Nažalost, pandemija koronavirusa je ove godine onemogućila da direktno učestvujemo na ovom prestižnom festivalu, te smo stoga bili prinuđeni da crnogorske filmske potencijale predstavimo virtuelno. No, siguran sam da će uprkos tome strani producenti prepoznati potencijal koji naša zemlja nudi i da će naše učešće na American Film Marketu rezultirati velikim interesovanjem za snimanje u Crnoj Gori“, naglašava Čekić.

N. N.



Šef predstavništva UNICEF-a u OŠ „Savo Pejanović“

PODRŽAĆEMO PREVAZILAŽENJE IZAZOVA U OBRAZOVANJU TOKOM PANDEMIJE

Radovala sam se povratku u školu zato što su mi nedostajali moji drugari i nedostajalo mi je da sjedim u klupi, kazala je Hana Tuzović, učenica drugog razreda

Kako bi se bolje upoznao s ključnim izazovima s kojima se tokom pandemije COVID-a-19 suočavaju škole, nastavnici roditelji i djeca, šef predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori **Huan Santander** posjetio je OŠ „Savo Pejanović“ u Podgorici.

„Da bismo razumjeli kako da podržimo djecu, škole i roditelje tokom pandemije COVID-a-19, želimo da u direktnom kontaktu s djecom i roditeljima čujemo od njih šta ih brine, s kojim se izazovima srijecju, ali i kako oni misle da bi se ovi problemi mogli prevazići. Samo kroz razgovor i konsultacije možemo utvrditi stvarne potrebe djece, roditelja i nastavnika, a UNICEF će podržati

institucije sistema da odgovore na te potrebe, kako bi svako dijete imalo pristup kvalitetnom, bezbjednom i inkluzivnom obrazovanju“, rekao je Santander.

On je razgovarao je sa učenicima drugog i šestog razreda, a oni su poručili da im je važno da idu u školu kako zbog lakšeg učenja, tako i zbog druženja sa drugom djecom.

„Radovala sam se povratku u školu zato što su mi nedostajali moji drugari i nedostajalo mi je da sjedim u klupi“, kazala je **Hana Tuzović**, učenica drugog razreda.

„Onlajn nastava je dosta teža. Lakše se sporazumijevamo ovako kada dođemo u školu, zato što, kad

nam nešto nije jasno, možemo da pitamo, možemo da izađemo pred tablu da izvršimo zadatak“, istakao je **Ognjen Vukić**, učenik šestog razreda.

Predstavnici OŠ „Savo Pejanović“ istakli su da je pažljivo planiranje časova jedno od ključnih rješenja za organizovanje kvalitetne, inkluzivne nastave koja vodi računa i o potrebama djece iz najugroženijih grupa.

„Uspješna organizacija nastave zasniva se na pažljivom planiranju i potpunom razumijevanju predmetnih sadržaja i potreba učenika“, istakla je direktorica **Biljana Krivokapić**.

Psihološkinja **Milica Pušonjić** naglasila je da je,

kada je u pitanju inkluzivno obrazovanje, važno je bilo uskladiti povratak u školu i nastavni proces s trenutnim karakteristikama i kapacitetima učenika s posebnim obrazovnim potrebama.

Nastavnica **Lina Lakić** ukazala je da je i u uslovi- ma panedemije COVID-a-19 važno da svako dijete bude uključeno u obrazovni proces. „U našoj školi ima šezdesetoro djece romsko-egipćanske pripadnosti. Pošto nisu u mogućnosti da

pohađaju nastavu redovno, sa njima komuniciramo putem Viber ili WhatsApp aplikacije, a za onu djecu koja nemaju ni tu mogućnost šaljem štampani materijal sa zadacima iz svih predmeta na kućnu adresu učenika“, rekla je ona.

Roditelj čije dijete pohađa osmi razred **Miloš Novović** istakao je važnost neposrednog kontakta djece sa nastavnicima i sa ostalim učenicima, kao i da bi češći boravak djece u školi dao

bolje rezultate nego isključivo praćenje nastave onlajn.

„Jedini komentar koji bih dao je da svi učenici koji od kuće prate nastavu obavezno pohađaju konsultacije, koje će im mnogo doprinijeti u usvajanju gradiva. Takođe, u tih petnaestodnevnih nekoliko susreta sa drugarima ostvaruju i onu socijalnu kategoriju, a to je neposredni kontakt“, poručio je on.

Lj. V.



16

Prosvjetni rad

NOV. 2020
BROJ 56

OŠ „Jugoslavija“ u Baru

UČENICI OBILJEŽILI EVROPSKI I SVJETSKI DAN NAUKE

Profesorica Marina Andrijević-Petrović: Obilježavanje važnih datuma u školskom kalendaru prilika je da se učenici podstaknu na kreativno izražavanje. Kroz takav rad motivisani su da upoznaju čudesni svijet nauke i uvjere se da ona nije nešto apstraktno, već da je protkana kroz sve faze života

Učenici OŠ „Jugoslavija“ u Baru obilježili su Evropski i Svjetski dan nauke. Tim povodom đaci sedmog razreda, koji prvi put ove školske godine izučavaju fiziku, dobili su zadatak da osmisle rad na temu „Da sam naučnik na jedan dan“.

Kako kaže mentorka **Marina Andrijević-Petrović**, profesorica fizike, stiglo je

puno radova – pjesme, literarni prozni radovi, prezentacije, video klipovi, ali i prave likovne kreacije, a sve u skladu sa afinitetima učenika.

„Da bi nastavili šetnju kroz svijet fizike i nauke, neki su se odlučili da naučno primijene u praksi i izvodili oglede kod kuće. Svojim kreativnim radovima, slobodni da biraju formu izražavanja,

učenici su se odlično snašli u ulozi naučnika i tako na najbolji način obilježili dan koji je odabran za Evropski dan nauke (7. novembar)“, ističe mentorka.

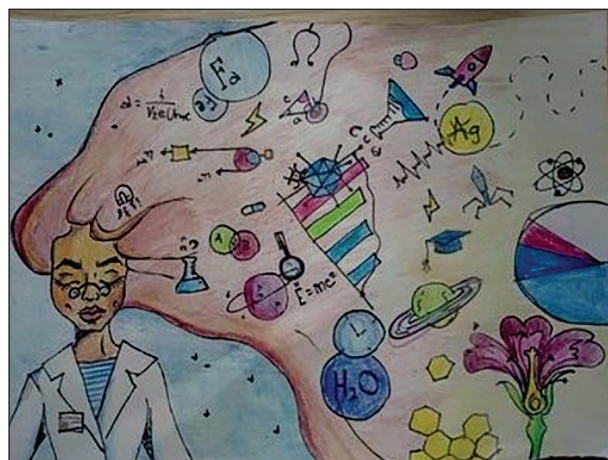
Pridružili su im se đaci osmog i devetog razreda i na onlajn časovima fizike svojim radovima obilježili Svjetski dan nauke i razvoja (10. novembar).

„Obilježavanje važnih datuma u školskom kalendaru prilika je da se učenici podstaknu na kreativno izražavanje. Kroz takav rad bili su motivisani da upoznaju čudesni svijet nauke i uvjere se da ona nije nešto apstraktno, već da je protkana kroz sve faze života. Nauka je dio naše svakodnevice, samo je važno umjeti je

prepoznati svuda oko nas. Upravo na ovakvim časovima učenici mogu to i da otkriju. Đacima završnog razreda ovo je bila inspiracija da razmišljaju o izboru budućeg zanimanja i upoznaju profesiju naučnika. Možda će se nakon ovakvih časova neki od njih odlučiti baš za svijet nauke“, naglašava profesorica Andrijević-Petrović.

Zbog okolnosti u kojima funkcioniše nastava, izložba učeničkih radova upriličena je onlajn umjesto u školskom holu. Radovi će biti objavljeni i u časopisu „Veseli fizičar“ koji je nastao u okviru nastave fizike kao vid podrške talentovanim učenicima sa ciljem promocije svijeta nauke.

Lj. V.



LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA

IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA – PODGORICA

UREĐUJE REDAKCIJSKI KOLEGIJUM: Ljiljana Vukoslavović, Olga Đuričković i Nikola Nikolić

Veb-sajt: www.zuns.me/prosvjetnirad • <https://www.facebook.com/prosvjetnirad>

UREDNIŠTVO: Ulica Balšića br. 4

Telefon: 020/231-254

E-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju